

ПРЕГЛЕД:

За Црну Гору на годину 8 круна, на по годину 4 круне.
За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 12 кр. на по годину 6 круна.

За све остале земље годишње 20 франка у злату, на по годину 10 франка у злату.

Преглед се прила само у годишњим и полугод. роковима.

Поједини број 20 пара.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ

Власник: Државна Штампарија

Издаје суботом

Одговорни уредник: Филип Јерговић.

СЛУЖБЕНИ ДИО

МИ
НИКОЛА I

по милости Божјој

КЊАЗ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог Нашег Министра просвјете и црквених послова постављамо: за ректора Богословско-Учитељске школе на Цетињу Живка Драговића, професора Књ. Цр. Велике Државне Гимназије на Цетињу.

Наш Министар Просвјете и Црквених послова нека изврши овај указ.
Цетиње, 7 јула 1908. год.

НИКОЛА с. р.

Министар
Просвјете и Цркв. Послова
Ј. С. Пламенац с. р.

НЕСЛУЖБЕНИ ДИО

Дворске и дипломатске вијести

— Његово Краљевско Височанство Књаз Господар примио је од Његовог Величанства Цара Николе

својеручно писмо о вјенчању Њеног Царског Височанства Велике Књагиње Марије Павловне са Његовим Краљевским Височанством Књазом Вилхелмом од Шведске.

— Њ. Краљ. Височанство Књаз Господар примио је својеручно писмо Његовог Величанства Цара и Краља Франца Јосифа, којим Га извјештава о вјенчању Њеног Ц. и Кр. Височанства Надвојвоткиње Марије Хенријете, кћери Његовог Ц. и Кр. Височанства Надвојводе Фридриха са Њ. Свј. Књазом Годфрицом Хохенлое-Шилингсфирст.

— Г. барон Кун од Куненфелда, овд. аустро-угарски министар отпутовао је на одсуство. — До његова повратка заступаће га г. пл. Јуристовски у својству отправника послова.

— Г. М. Вукасовић наименован је књ. генералним консулом у Буенос-Ајресу.

Шобајића, трговца и бив. народног посланика, родом из Никшића; Љубомира Павића, трговца, родом из Шавника; Лазара Божовића, бив. учитеља, родом из Пипера; Пера Врбице, бив. чиновника министарства финансија, родом из Цетиња; Андрије Радовића, државног савјетника у пензији, родом из Бјелопавлића; Баја Гардашевића, члана Великог Суда у пензији, родом из Рудина; Милије Павићевића, писара Главне Државне Контроле и бив. народног посланика, родом из Бјелопавлића; Сава Ђурашковића, економа и бив. нар. посланика, родом из Улциња; Николе Т. Мартиновића, студента минхенског универзитета, родом из Бајица; Вујадина О. Вујачића, бив. капетанског писара, родом из Грахова; Милутина Р. Миличковића, тежака, родом из Пипера; Лазара Дамјановића, свршеног правника, родом из Бјелопавлића; Јована Томашевића, гимназиста, родом из Црмнице; Јована Кажиха, гимназиста, родом из Љешанске нахије; Глигорија Вукчевића, гимназиста, родом из Љешанске нахије и Јова Лазаревића, типографа, родом из Цетиња; — због велеиздаје.

Које туже државни тужиоци: Павле Вујисић и Јанко Дрљевић, а бране браниоци: Љубомир Бакић, Владимир Пејовић, Крсто Јаблан, Јован Хајдуковић, Саво Церовић, д-р Душан Матановић, Томо Милошевић, Јанко Спасојевић, Перко Марковић, Петар Пламенац, Милован Бошковић и Милош Марковић.

Судили су:

Предсједник:
Лабуд Гојнић,

Судије:
Марко Ђукановић,
Медо Лукачевић,
Мило Дожић,
Ристо Поповић,
Јанко Милић,
Андрија Рађеновић,
Шћепко Мартиновић,
Јован Ивановић.

Дјеловођа-секретар:
Сава Драговић.

Књажевски Суд за суђење анархистичких злочина, по прегледу тужбе државних тужилаца од 6. маја 1908. г., број 414., саслушању оптужених и дотичних свједока, као и одбране бранилаца оптужених и извршеном јавном претресу,

ПРЕСУДИО ЈЕ:

Да се казне:

Тодор Божовић, Марко Даковић, Јован Ђоновић, Петар Новаковић, Ђуро Војводић и Васо Ђулафић — смрћу;
Радонја Поповић, Симо Шобајић и Вујадин О. Вујачић — вјечитом робијом;

Никола Акимов Даковић са двадесет година робије;
Стеван Рајковић, Душан Ђоновић, Мирко Беговић, Милош Ивановић, Јово Лазаревић, д-р Милован Марушић, Андрија Радовић и Љубомир Павић — са по петнаест година робије;

Марко Васов Ђулафић, Илија Миљанов Ђулафић, Милосав Раичевић и Михаило Ђоновић — са по дванаест година робије;

Митар Ђуровић са једанаест година робије;
Мијат Мињин Ђулафић, Милисав Ј. Љепава, Крсто А. Миловић, Јован П. Миловић — Баило, Перо Врбица, Баја Гардашевић, Милија Павићевић, Лазар Дамјановић, Никола Т. Мартиновић, Спасоје Пилетић и Михаило Ивановић — са по десет година робије;

Андрија Пантовић са осам година робије;
Милутин Р. Миличковић са шест година робије; — сви у лаком окову на по једној ноzi;

Митар С. Вукчевић и Јован Томашевић — са по десет година затвора;

Блажо Радивковић, Блажо Ђукановић, Гаврило Церовић и Владислав Дамјановић — са по осам година затвора;

Ђорђеј Контић са шест година затвора;
Аким Даковић, Саво А. Даковић и Јован Кажих — са по пет година затвора;

Глигорије Вукчевић и Саво М. Ђурашковић — са по три године затвора; и

Перо Церовић са двије године затвора; —
Казна се осуђеним на робију и затвор има рачунати од дана, кад су слободу лишени;

Оптужени Лазо Божовић и Михаило Јовановић, да се ослободу казне из недостатка доказа, а Никола П. Стругар као невин;
Да сви осуђени плате самокупно: трошкове, учињене у истражном затвору, око исљеђења и суђења, награду браниоцима и стенографима, — по ликвидационој листи;

Ослобођени из недостатка доказа, да плате свој учињени трошак; Бомбе — *corpora delicti* — да се униште;

Да се о осуди: Андрије Радовића, Баја Гардашевића, Митра С. Вукчевића и Акима Даковића извјести г. министар финансија, а Милоша Ивановића г. предсједник Министарског Савјета.

КЊАЖЕВИНА ЦРНА ГОРА

СУД ЗА СУЂЕЊЕ АНАРХИСТИЧКИХ ЗЛОЧИНА

Цетиње, 14. јуна 1908. год.

Број 511. ex 1908.
Б. 1907—7.

У ИМЕ

ЊЕГОВОГ КРАЉЕВСКОГ ВИСОЧАНСТВА
КЊАЗА ГОСПОДАРА

ПРЕСУДА

КЊ. СУДА ЗА СУЂЕЊЕ АНАРХИСТИЧКИХ ЗЛОЧИНА

ПО КРИВИЦИ:

Стевана Рајковића, типографа, родом из Косијера; Васа Ђулафића, бив. племенског капетана и народног посланика, родом из Полимља — Васојевића; Ђуро Војводића, студента на биоградском универзитету, родом из Грађана; Марка В. Ђулафића, тежака, родом из Полимља — Васојевића; Мијата М. Ђулафића, тежака, родом из Полимља — Васојевића; Андрије Пантовића, тежака, родом из Васојевића; Милосава Раичевића, бив. вршиоца дужности предсједника Обласног Суда у Бару, родом из Трепче — Васојевића; Ђорђеј Контића, гимназиста на Цетињу, родом из Пјешиваца; Душана Ђоновића, гимназиста на Цетињу, родом из Брчели; Михаила Ђоновића, гимназиста на Цетињу, родом из Брчели; Милисав Љепава, гимназиста на Цетињу, родом из Цетиња; Мирка Беговића, гимназиста на Цетињу, родом из Загараца; Милоша Ивановића, вршиоца дужности секретара Главне Државне Контроле, родом из Куча; Блажа Радифковића, типографа, родом из Цетиња; Михаила Јовановића, гостионичара, родом из Цетиња; Николе А. Даковића, трговца, родом из Грахова; Акима Даковића, капетана у пензији, родом из Грахова; Крста А. Миловића, тежака, родом из Грахова; Сава А. Даковића, тежака, родом из Никшића; Блажа Ђукановића, бив. официра, родом из Никшића; Петра Церовића, тежака, родом из Никшића; Јована П. Миловића — Баила, кмета, родом из Грахова; Гаврила Церовића, бив. вршиоца дужности предсједника Обласног Суда на Цетињу, родом из Дробњака; Митра Ђуровића, бив. начелника Министарства Унутрашњих Дјела, родом из Дупила; Спасоја Пилетића, бив. секретара Министарства Правде, родом из Пипера; Михаила Ивановића, бив. вршиоца дужности члана Великог Суда, родом из Куча; Митра Вукчевића, члана Обласног Суда у пензији, родом из Љешанске нахије; Милована Марушића, лекара, родом из Бјелопавлића; Владислава Дамјановића, гимназиста у Биограду, родом из Бјелопавлића; Николе П. Стругара, тежака, родом из Додоша; Марка А. Даковића, свршеног правника, родом из Грахова; Тодора Божовића, студента биоградског универзитета, родом из Брчели; Јована Ђоновића, студента биоградског универзитета, родом из Брчели; Петра Новаковића, бив. писара Обласног Суда на Цетињу, родом из Бјелопавлића; Радонја Поповића, студента, родом из Куча; Сима

РАЗЛОЗИ:

Државни тужиоци поменутом тужбом оптужили су окривљене као учеснике у дјелу завјере, откривене 23. октобра 1907. г. на Цетињу, против Његовог Краљевског Височанства Књаза Господара, чланова Владалачког Дома и постојећег Устава у Књажевини Црној Гори, тражећи, да их суд за ово дјело велеиздаје осуди уз плаћање учињених трошкова.

Суд је, пошто је горње дјело ислиједио, нашао — а на основу:

1.) поднијетог писма Николе Вукотића, официра у србијанској војсци, послатог 24. маја 1907. г. из Биограда своме брату Јовану, официру у црногорској војсци, у ком се са непристојним изразима и пријетећим тоном изражава о Њ. Кр. В. Господару и Владалачком Дому;

2.) поднијетих писама Тодора Божовића и Милутина Томића, упућених 27. маја 1907. г. из Биограда Марку Даковићу на Грахово, у којима му наговјешћују брзо продирање у „атаре“ војводе Лазара и препоручују, да извјести дотична лица, као и предузме нужне мјере за њихов споразуман рад;

3.) поднијетог писма од маја мјесеца 1907. г., упућеног из Биограда председнику министарства д-ру Томановићу на Цетиње, у ком се вели: „да је завјера сковата и живот Књаза Николе у опасности, и да неће проћи ни мјесец дана, а упашке људи, да изведу тамо крвави покољ“ и т. д.;

4.) поднијетих прокламација — оштампаних у Биограду: једна засебно у штампарији Савића и комп. концем маја 1907. год., а друга у „Малом Журналу“ — броју 281. од 11. октобра 1907. г. — којима се народ црногорски позива на револуцију, а увредама и клеветама обасипље Круна, влада и уопште режим у земљи;

5.) поднијете објаве у биоградском листу „Штамп“, броју 291. од 22. октобра 1907. г., у којој се вели: „да се јутрос рано по Биограду проио глас, да је на Цетињу погинуо кнез Никола“ и т. д.;

6.) поднијете писмене биљешке на новосадском листу „Застава“, упућеној Лазу Божовићу у Биоград, а која гласи: „Теби и оној артиљеријској будали Јакову, као да је сврака мозак попила. Зар ви нијесте могли наћи за онако важан посао неколико комита, које бисте послали у Црну Гору под маском, као да су се склонили од гоњена српске полиције, но сте послали децу. Где сте ви чули, да такав посао деца свршавају? Оваквим сметањачким радом, ви сте осујетили предузеће и наше пријатеље довели у страхан положај“;

7.) поднијетог писма на француском језику Ивана Јовићевића од 19. окт. 1907. г., упућеног из Панчева Јову Поповићу, на Цетиње, у ком се наговјешћује, да постоји завјера, и вели: „наши емигранти имали су један скуп, на ком су ријешили, да униште Црногорску Скупштину помоћу експлозивних материја...; највјероватније је, да ће дјеловати на првом састанку Скупштине, кад Господар буде присутан, али ипак треба се причувати и других дана“, као и другог писма Јовићевићева од истог датума, упућеног брату му Илији Јовићевићу, свештенику, у коме га моли, да не иде у Скупштину приликом њене отварања, а такође ни других дана;

8.) поднијетог писма од 30. октобра 1907. г. оптуженог Јована Томашевића, послатог из сријемских Карловаца свом другу оптуженом М. Беговићу на Цетиње, на коме под маркама пише Томашевић — под једном: „Мирко, пиши ми, како се држи С. Рајковић“, а под другом: „Је ли издао С. Рајковић“, као и говора Томашевићева: „ја сам створен, да рушим престоле“;

9.) тврђења оптуженог Стевана Рајковића, да је Симо Шобајић у Биограду говорио: „Мене је Књаз Никола осудио на смрт, али и ја Њега“, а доцније га застао и питао, хоће ли поћи с њима, али не у сватове, већ да погине;

10.) тврђења оптуженог Васа Ђулафића, да је Тодор Божовић говорио, да ће бомбама разрушити „Зетски Дом“ и Народну Скупштину, кад ова буде на окупу;

11.) тврђења оптуженог Ђура Војводића, да му је прије кретања из Биограда, а на његову примједбу, „да ће избори проћи, па што ће им бомбе“, Божовић одговорио: „Могу нам ваљати и противу неког другог“, као и његове појаве: „да је план био удешен, да цијела Црна Гора од једном устане, опрости се Њег. Кр. Височанства Господара, Књаза Мирка, неких од г. г. министара, па да се прогласи за Књаза Црне Горе Њег. Кр. Височанство Престолонашљедник Данило...“;

12.) тврђења оптуженог Мијата Ђулафића, да су му испут од Биограда говорили Марко, син Васов, а и сам Васо Ђулафић, да носе бомбе, „да лагумишу Дом Господарев“, а отуд преко мора иду у исту сврху и 12 правника;

13.) признања оптужених — Стевана Рајковића, Васа Ђулафића и Ђура Војводића — да су бомбе донијели из Биограда, а дао им их студент биоградског универзитета Тодор Божовић;

14.) признања: Рајковићева и Ђулафићева, да су с бомбама кренули 12. октобра 1907. године из Биограда, те Рајковић са истима приспио 16. октобра у Котор, а Ђулафић преко Турске тек 24. октобра у Љешницу близу црногорске границе, а 2. новембра ухваћен. — Признања Војводићева: да су он и Тодор Божовић са извјесним бројем бомба кренули 14. октобра из Биограда и он 19. октобра приспио у Котор; — тврђења Рајковићева и Војводићева: да је Петар Новаковић иза њих остао, да чека упутства из Крагујевца за манипулацију и прављење бомба, а са упутством из Биограда у Котор тек 19. октобра приспио;

15.) исказа од 26. јануара 1908. год. оптуженог Ђорђија Контића, који се поткрепљује исказима његових другова: Душана Ђоновића, Мирка Беговића и Милисаве Љепаве, да је њему и Ђоновићу 20. октобра 1907. год. у вече у Котору Марко Даковић показао, како се бацају бомбе и какво дјелство имају, а затим објаснио завјеренички план и рекао: „Један од вас (разумијући ђаке и раднике) треба, да запали петролеумом Биљарду и то да однесе једну ламу петролеума и проспе у ходник, тада ће полиција и чиновници и све потрчати пут Биљарде, да гасе, онда треба један да прескочи иза турског посланства, па да запали министарство унутрашњих дјела и обласну управу; трећи међутим да потрчи на пошту и да баци у њу бомбу, па ако не би бомба оштетила све жице, онда треба исте пресећи, да се онемогући сваки саобраћај у унутрашњости и иностранству. По томе треба сви да пођете ка старој вароши, гдје ћете се срести с нама, јер

ћемо ми из Аустрије преко Обзовице на Цетиње доћи. Онда ћемо сви удружени поћи пред „Палац“ и викати: живио Господар и тиме ћемо га измамити, па кад изађе пред Двор, бацити бомбу пут Њега, затим продужити у Двор и побити све чланове Династије, осим Данила II., а Њега прогласити за Књаза Црне Горе. Онда сазвати велику народну скупштину, но ако се Данило случајно не би хтио прилику народну скупштину, онда и Њега убити и објавити велику српску револуцију, а то је све тамо сковано, али за то ви не треба да знате“;

16.) поднијетих бомба — сгорога delicti; — те је на основу тога суд и нашао:

да постоји завјера против Његовог Краљевског Височанства Књаза Господара, Владалачког Дома и постојећег стања у земљи, а основана на територији краљевине Србије, па према томе и кривица из §§ 87. и 87. а. кривичног Законика, кажњива по истим прописима законским у вези са §§ 87. б., 88. и 46. истог законика; да су за горњу кривцу од оптужених, поред извјесних интелектуалних саучесника, неподлежних нашем суђењу, одговорни осуђени, као саучесници у завјери, а којих се кривица доказује:

1.) Кривица осуђених: Тодора Божовића, Марка Даковића, Јована Ђоновића, Ђура Војводића, Петра Новаковића и Васа Ђулафића — доказује се:

а) што осуђени Васо Ђулафић признаје, да је присуствовао завјереничким конференцијама у Биограду и по савјету завјереника примио се, да бомбе у Васојевиће Милисаву Раичевићу донесе, а за тим 12. октобра 1907. год. на позив осуђеног Тодора Божовића пошао у Божовићев стан, гдје је Стевана Рајковића нашао, те им ту Божовић бомбе, описујући их и показао, наглашујући да се од оних, које он има да Раичевићу однесе, пошле по једна или двије у Куче и Пипере, а за тим дао им новац, да бауљ, у коме ће он бомбе носити, купе; „купилисмо, вели Ђулафић, бауљ, а затим сјутра дан пошам сам код Божовића, те ми уз 13 наполеона у новцу за путни трошак, дао и 10 комада бомба, да их Раичевићу однесем, и дајући ми бомбе рекао, да ће и он одмах за Црну Гору кренути, али чека двије велике бомбе“; нагласио је уз остало Божовић, да са бомбама мисле лагумисати и дићи у ваздух Зетски Дом;

што даље тврди, да је осуђени Петар Новаковић на завјереничком скупу у Биограду, Хотелу, „Париз“, 19. октобра 1907. год., извјештавајући о стању у Црној Гори, нагласио, да су га у Биоград послали: Гаврило Церовић, Спасоје Пилетић, Андрија Радовић, Михаило Ивановић, Милисав Раичевић, Митар Вукчевић, Митар Ђуровић и др., а и говором настојавао, да бомбе прими и Раичевићу их у Васојевиће однесе, тврдећи са осталим, да ће га овај тамо чекати, као и то да су бомбе за свако племе набавили, изузевши Куча, који их већ имају;

да је на истом скупу читато писмо Марка Даковића, упућено Милутину Томићу, у коме им је између осталог писао: „овамо, браћо, све пропаде, но браћо помоћ, ако Бога знате“;

б.) што осуђени Стеван Рајковић, тврди, да је са осуђеним Васом Ђулафићем 11. октобра 1907. год. био у стану Тодора Божовића у Биограду, гдје им је бомбе показао и учио како се њима рукује, а сјутра дан 12. октобра од Божовића примио пет комада бомба и с њима истог дана из Биограда за Далмацију отпутовао и 14. октобра у Груж стигао, гдје је Даковића и Јована Ђоновића нашао, те им уз поруку Божовићеву и бомбе предао; затим сјутра дан, носећи бомбе, са Даковићем пут Котора отпутовао; испут му Даковић о појединостима завјереничког плана, као и извјесним саучесницима причао, и пошто су 16. октобра у Котор дошли, бомбе са знањем Даковићевим код куће ујака Ника Вуксановића сакрио, а за тим исти дан по упутству Даковићеву, да терен за извршење завјереничког плана спреми, на Цетиње отпутовао, гдје је у вече и приспио а сјутра дан 17. октобра са Цетиња се у Котор повратио, одакле је 22. октобра бомбе на Цетиње пренио, а 23. са истима ухваћен;

што даље исти Рајковић тврди, да га је 9. октобра 1907. год. у Биограду позвао осуђени Петар Новаковић да 10. октобра дође у хотел „Балкан“, камо је и дошао, те му између осталог разговора, а у присуству Тодора Божовића, Новаковић рекао: „Знао сам и прије, да си вјеран, а и Симо ми је за тебе причао, би ли ти пошао с њима, ако те позову“ и надолао: „Ми смо се ријешили, да на дан избора пођемо у Црну Гору, подигнемо буну и поубијамо неколико познатих насилника“; даље му причао о бомбама и њиховој количини, и најпослије завршио: „Ако пристајеш с нама немој више радати, ми ћемо ти новаца давати и буди спреман, да отпутујеш, кад те позовемо“, и на питање, откуда им бомбе и новац, Новаковић му одговорио: „ово је тајна нас двојице тројице и док смо у Биограду не смијемо се ни познати, а камо ли ступати у ближа познанства, упознаћемо се ближе, кад пођемо на извјесна мјеста“;

в.) што осуђени Ђорђије Контић признаје, да је њему и Душану Ђоновићу 20. октобра 1907. г. у Котору осуђени Марко Даковић открио у детаљима наведени велеиздајнички план, описао бомбе и њихово дјелство, као и начин извршења горњег плана показао, што се и исказима Ђоновића и другова им, осуђених Мирка Беговића и Милисаве Љепаве потврђује;

г.) што осуђени Никола А. Даковић, брат осуђеног Марка Даковића тврди, да је Марко шилвао бомбе из Рисна по Вујадину О. Вујачићу Блажу Ђукановићу у Никшић, као и тврђењем осуђеног Јована П. Миловића — Баила, да га је Марко Даковић 20. октобра у вече у Котору питао за Вујадину О. Вујачића, да ли га је гдје гледао и пошто му је одговорио, да јесте, рекао Даковић друштву: „биће оно стигло у Никшић“, која се тврђења снаже и исказима саучесника Акима Даковића и Крста А. Миловића, носиоца бомба од Грахова у Никшић оптуженом Ђукановићу;

д.) што осуђени Ђура Војводић признаје, да је 9. или 10. октобра дошао код њега у царинарци биоградској осуђени Јован Ђоновић, те му о револуцији у Црној Гори причао и савјетовао га, да одмах крену, на што је пристао, те Ђоновић 12. октобра из Биограда за Далмацију отпутовао, а он остао и 14. истог са Тодором Божовићем, узевши са собом неколико бомба, такође отпутовао за Далмацију, гдје су у Груж 15. октобра стигли и Ђоновића са Радоњом Поповићем нашли; одакле је он 19. октобра у Котор дошао

и ту се са Даковићем у „Stadt Wien“ састао, а Божовић и Ђоновић, ради даљег споразума у њихову послугу, у Рису остали;

ђ.) што осуђени Стеван Рајковић и Ђуро Војводић тврде, да се осуђени Петар Новаковић задржао иза њихова поласка из Биограда, да упушта из Крагујевца о манипулацији и прављењу бомба причека, те је са поменутим упуством и дошао 19. октобра у Котор. Горње тврђење о доласку Новаковићеву поткрепљује и околност, да је он одмах по открићу завјере и бомба на Цетињу и био ухваћен у Новоме и од стране аустријске власти притворен;

е.) што осуђени Мијат Ђулафић тврди, да су му Марко Васов и осуђени Васо Ђулафић упути из Србије за Црну Гору причали; „да су се завјерили неки из Биограда и бомбе узели да лагу-мишу двор Господарев, од којих је извјесан дио правника пошао морем;“ и најпослије;

ж.) што свједок Иво Пејовић, ујак осуђеног Јована Ђоновића, тврди, да је 14. октобра 1907. год. осуђени Марко Даковић у друштву са Радоњом Поповићем приспио из Котора у Гуж и тамо се са Јованом Ђоновићем састао и да је на питање Пејовићево: „одакле си сад,“ одговорио Ђоновић: „долазим из Биограда.“

Према наведеноме, поменутим је кривцима и досуђена горња казна у смислу цитираних прописа законских, а с обзиром на отежавне имокожности тач. 1., 3., 4. и 6. § 65. Кривичног Законика.

2.) Кривица окривљених: Радоње Поповића, Сима Шобајића и Вујадића О. Вујачића — доказује се:

а.) тврђењем саучесника Стевана Рајковића: да се Симо Шобајић у данима испред пошилке бомба за Црну Гору чешће састајао са Тодором Божовићем, Ђулафићем и осталим завјереницима; да је 7. октобра 1907. г. у хотелу „Балкан“ у Биограду, а у присуству Тодора Божовића, Пера Врбице, Јована Ђоновића, Павића и других, између осталог повикао Шобајић: „мене је Књаз Никола осудио на смрт, али сам и ја њега;“ да га је иза тога 9. октобра на подне срио у „Кнез Михаиловој“ улици и рекао му између осталог: „могу ти само рећи, да се ради о крупној ствари“ и на додао: „били ти пошао, кад би те позвали, али не у сватове, него да погинеш;“

да је приликом доласка у Гуж 14. октобра из Биограда нашао у друштву са Јованом Ђоновићем и Марком Даковићем Радоњу Поповића, који је доцније и био присутан на састанцима у сврху њихове заједничке акције;

б.) Тврђењем осуђеног Васе Ђулафића, да су му завјереници Божовић и други казали, да ће и Шобајић у друштву са Павићем ићи преко Херцеговине на Плевља и понијети бомбе за Црну Гору;

в.) Тврђењем саучесника Николе А. Даковића, да је, доиста, Вујадин О. Вујачић донио бомбе из Рисна за Блажа Ђукановића у Никшић, а дао му их Марко Даковић, које се тврђење поткрепљује и исказима окривљених Акима Даковића, Крста А. Миловића и сједоцем Милана О. Вујачића, брата Вујадинова; и најпослије,

г.) Поднијетим одговором од стране Сима Шобајића из Биограда од 2. маја 1908. год., послатим у друштву са Тодором Божовићем, Јованом Ђоновићем и другим завјереницима на позив Суда, да му предстане, у ком се одговору, мјесто одбране за кривицу, излијева мржња против постојећег стања у земљи, а непристојним изразима обасипље Круна и надлежне власти.

Према изложеном и досуђена је поменутим кривцима горња казна, а по наведеним законским прописима и с обзиром на 2. алинеју §. 47. Кривичног Законика, узимајући им за отежавну околност тач. 1. и 3. § 65. истог Законика.

3.) Кривица осуђеног Николе А. Даковића — доказује се:

а.) Признањем његовим: да је 17. октобра 1907. год. примио један пакет са бомбама од Вујадића О. Вујачића, који је овај донио из Рисна, а дао му га Марко А. Даковић, да се упути у Никшић Блажу Ђукановићу, и да је тај пакет Никола упутио сјутра-дан, 18. октобра, са Вилусом по Крсту Антоу Миловићу у Никшић Блажу Ђукановићу; да је, на неколико дана прије пријема горњег пакета, примио из Рисна и једно писмо, које је упутио био Марко Даковић по Блажу Тодорову Вујачићу, да се пошље Блажу Ђукановићу о којим је писмом, суд закључује, а на основу исказа његова и осуђеног Пера Церовића, као и контрадикције, како између њих двојице у погледу садржине писма, тако и Николина противуречја са свједоком Вујачићем у каквом је облику писмо примио у Никшићу, — Марко Даковић јављао Ђукановићу о доцнијој пошилци бомба и припреми за извршење намјераног преврата;

б.) свједоком Милана О. Вујачића и Блажа Т. Вујачића, првог: да је 17. октобра 1907. г. у вече брат му Вујадин позвао Николу А. Даковића у кућу и били на тајно неизвјесно вријеме, а другог: да је, доиста, донио речено писмо од Марка Даковића из Рисна, те га и предао Николи А. Даковићу.

По наведеном, окривљеном је и досуђена речена казна у смислу поменутих прописа законских, а с обзиром на 2. алинеју §. 47. кривичног законика и олакшавних му околности из тач. 2. и 4. §. 59., а отежавне тач. 3. §. 65. истог законика.

4.) Кривица осуђених: Стевана Рајковића, Душана Ђоновића, Мирка Беговића, Милоша Ивановића, Јова Лазаревића, Д-р Милована Марушића, Андрије Радовића и Љубомира Павића — доказује се:

а.) Што осуђени Стеван Рајковић признаје: да је 12. октобра 1907. год. у Биограду примио од Тодора Божовића пет комада бомба уз извјесну суму новца и донио их 14. октобра у Гуж Марку Даковићу, а 16. октобра пренио их у Котор и оставио у кући ујака му Ника Вуксановића, одакле их је 22. истог узео и у вече на Цетиње донио, гдје је сутра-дан, 23. октобра, послје покушаја, да их сакрије, и датог савјета од другга му Илије Шофранца, да завјеру открије и бомбе власти преда, предао их и завјеру открио;

што исти Рајковић тврди, да је Душана Ђоновића видео у Котору 20. октобра у друштву са Даковићем, Поповићем и другим, па се и на само са Даковићем одвајао;

да му је поменуто вече Даковић казао, да је од бомба, послатих у Никшић за Блажа Ђукановића, рекао, да се једна пошаље и Д-ру Марушићу, а и жалио, што му није која више послата;

да му је оптужени Лазаревић, приликом његова одласка у Биоград 27. септембра 1907. год., од појединих новац купио за путни трошак, а затим га и до Котора испратио; да му је Лазаревић 16. октобра 1907. год., кад је био дошао на Цетиње у сврху припреме за извршење завјереничког плана, напоменуо, да га полиција пазити се на основу тога сјутра-дан и повратио у Котор, а за њим истог дана дошао и Лазаревић, ту се са Даковићем, Поповићем и др. састајао и доцније учешће на завјереничким састанцима имао;

да му је 15. октобра упути од Гужа Марко Даковић, причајући о појединостима завјереничког плана, истицао и дотичну улогу окривљеног Д-ра Марушића;

да је том приликом Даковић истицао и казао о доласку Андрије Радовића у Котор, наглашујући између осталог, да ће му, ако га у Котору нађу, морати и паре бројити на саму бомбу;

да је 17. октобра у вече у кући Косте Милиновића, а на разговор Даковићев, да Милија Павићевић однесе коју бомбу за Михаила Ивановића до Обзовице, Павићевић одговорио: „зашто не зовеш Андрију и Баја“, а сјутра-дан при разстанку са истим Рајковићем Павићевић исто поновио и нагласио, да је Даковић од Радовића тражио 1.000 фирина; да га је А. Радовић за вријеме бављења у Црној Гори протежирао, а приликом одласка му у Биоград 27. септембра исте године и новчано потпомагао;

да је осуђени Љубомир Павић, поред дружења са завјереницима у Биограду: Божовићем, Новаковићем, Ђоновићем и т. д. и учешћа на састанцима, кад је, доиста, завјера и спремана, на познате ријечи Сима Шобајића: „Мене је Књаз Никола осудио на смрт, али и ја њега“, Павић повикао: „широке су ове прси, има гдје тане ударити“;

б.) Што осуђени Душан Ђоновић признаје: да је, 18. октобра 1907. год. у кући Љепавиној од Илије Ивковића-Мазала дознао за појединости завјереничког плана, а доцније у потанкостима 20. октобра од Марка Даковића, кад је са другом Контитом у Котор отишао био; што исти тврди: да је осуђени Јово Лазаревић дошао са Ивковићем, кад је овај поменутог дана у кући Љепавиној о завјери причао и њега с друговима на учешће у завјери постицао, што се исказима Беговића и Љепаве, другова Ђоновићевих, и поткрепљује;

в.) Што саучесник Ђорђеј Контит тврди, да га је, послје причања завјереничког плана, Д. Ђоновић упућивао код Лазаревића, да се на чување тајне и издржљивост у предузетом послу, закуне;

г.) Што осуђени Мирко Беговић тврди: да су му Душан и Михаил Ђоновићи по причању Ивковићеву говорили о завјереничком плану, а доцније Ђоновић и Контит, кад су 21. октобра од Даковића из Котора дошли; да су ови том приликом донијели Даковићево писмо за Милоша Ивановића, а које су, по претходном читању у кући Љепавиној, заједнички Ивановићу однијели, читали и тумачили, те и он између осталих на Ивановића наваљивао, да што прије Даковићеву поруку у писму изврши;

д.) Што осуђени Душан Ђоновић и Ђорђеј Контит тврде: да им је, 20. октобра у Котору, Марко Даковић дао писмо за Милоша Ивановића, у коме му јавља о пошилци бомба и раду саучесника: Михаила Ивановића, Пилетића, Вукчевића и др., наглашујући у писму, а и усмено њима двојици, да кажу Милошу Ивановићу, да рече друговима, да раде, како су му обећали, што исти Ђоновић и Контит признају, да су, по доласку из Котора, 21. октобра у вече писмо заједно са Беговићем, Михаилом Ђоновићем, Љепавом и др., пошто су га предходно у кући Љепавиној прочитали, однијели и показали Милошу Ивановићу и објаснили; да им је Ивановић између осталог, како ови, а и поменути Беговић и Љепав тврде, одговорио: „Марко је баш права бестија, а такве ствари не би човек брату повјерио, ја сам мазала Ивковића хтио полицији пријавити, јер је она пјана будала долазила код мене да тражи новаца“... „ја се чудим Марку што повјерава таквој пјаници“... „знам ја, што смо ми рекли и уговорили с Марком, али видите не може се сад, мађу ја ходити у Куче, да им кажем, па ако не хтједне нико радити, ја ћу радити сам“... „да се то тако не може брзо учинити, него треба продужити рок“... „ја сам спријечен дужношћу, али ћу ипак гледати да им кажем, али ја немам толико уплива него ћу рећи Михаилу, који има више уплива, да он на томе ради“...

Горње исказе наведених оптужених ђака суд је узео за истините, мијењање њихово на јавном претресу, односно доношења и начина тумачења Даковићева писма Ивановићу, није уважио, а на основу ухваћених писама у истражном затвору Душана Ђоновића, упућених извјесним затвореницима, у којима им Ђоновић саопштава, да ће Рајковић све одрећи, да је писмо Даковићево донешено Ивановићу, које се и њих тиче, уништено, храбрећи их у исто вријеме, да се нијега добро држе, већ добро држе, као и на основу ухваћеног писма Драгутина Ђоновића, брата Душанова, упућеном овом у исту сврху.

ђ.) што осуђени Милош Ивановић признаје: да су горње вече поменути ђаци код њега долазили и писмо му доносили, нешто му од писма читали и тумачили као и доиста опредијељене од Даковића улоге: брата му Михаила, Пилетића, Вукчевића и др. наглашавали; да је прије бјегства Даковићева са овим дружио и у интимније говоре о политичком стању улазио, те му једном приликом Даковић између осталог и напоменуо, да ће учинити да негдје пукне бомба.

е.) што осуђени Васо Ђулафић тврди: да је 10. октобра 1907. год. на скупу завјереника у хотелу „Париз“, у Биограду осуђени Петар Новаковић, причајући о стању у Црној Гори, казао, да га је између осталих у Биоград послао и Андрија Радовић, као и то да се са погледима оних, који су га послали, слаже и д-р Милован Марушић; да су му даље завјереници између осталог разговора и савјетовања казали, да ће иеки дио бомба понијети преко Херцеговине на Плевља за Црну Гору и Љубомир Павић;

ж.) поднијетим револуционарним пјесмама и писмима д-ра Марушића, писаним прије и послје затвора, у којима излијева мржњу на постојеће стање, а непристојним изразима вријеђа и клевете Круну и надлежне власти, као и поднијетим писмом Тодора Божовића, упућеним Марку Даковићу, у ком му саопштава о упаду ђака и упо-

зорава, да припреми што треба за њихов заједнички рад, а о томе извјестити између осталих и д-ра Марушића;

з) поднијетим, ухваћеним писмом Душана Ђоновића, које је у истражном затвору упутио Марушићу и у њему га између осталог слободи, да се не боји и да се умједне наћи, јер ће се све опореди;

и) што свједок Радован Минић тврди, да му је 11. окт. у Котору приликом поласка за Цетиње рекао Марко Даковић, да каже Андрији Радовићу или Михаилу Ивановићу да пошљу кога код њега у Котор;

ј) што осуђени Ђуро Војводић тврди: да му је 14. октобра испут из Биограда за Гуж рекао Тодор Божовић, да ће Андрија Радовић доћи у Котор ради договора са Марком Даковићем; да је доиста, доцније, приликом састанка и међусобног договора са Даковићем у Котору овај истицао Андрија Радовића, као јак ослонац, а посебно, говорећи о извршењу велеиздајничког плана и наглашујући, да ће за извођење истог народне воје послати на Цетиње по 50 људи, споминуо Даковић и Андрију Радовића, као једног од дотичних вођа;

што исти Војводић у изјави од 7. новембра 1907. год. између осталог вели: које су то вође, које су имале, да изврше тај преврат и да рукују локалним покретом сем г. г. Михаил Ивановића, Андрије Радовића, Васа Ђулафића и нас, мени је непознат“...;

к) околиношћу, да је Андрија Радовић, доиста 12. октобра ноћу на тајан и необичан начин отпутовао у Котор, гдје се један дио завјереника налази, а истодобно други са бомбама из Биограда креће, те се у Котору до доласка бомба и задржаје; и најпослије

л) поднијетим одговором од стране Љубомира Павића у друштву са Тодором Божовићем, Јованом Ђоновићем и другим завјереницима послатим из Биограда од 2. маја 1908. год., а на позив суда, да му предстане, у коме се одговору, мјесто одбране истиче мржња против постојећег стања у земљи и непристојним изразима вријеђа круна и дотичне власти.

Према горе изнешеном, поменутих је кривцима и досуђена наведена казна, у смислу цитираних прописа законских, а с обзиром на 2. алинеју § 47. кривичног законика, узимајући у олакшицу: Рајковићу околиности т. 2., 5., 6. и 7., Ђоновићу, Беговићу и Лазаревићу т. 1., Ивановићу, Марушићу, Радовићу и Павићу добро владање тачка 4. § 59., а свима њима за отежавну околиност. 3. § 65. истог законика.

5.) Кривица осуђених Марка Васова и Илије М. Ђулафића, Милосава Раичевића, Михаила Ђоновића и Митра Ђуровића — доказује се:

а) Признањем, односно тврђењем осуђених Марка Васова и Илије М. Ђулафића: да су заједно кренули из Србије са Васом Ђулафићем и испут му помогли носити бомбе; да је Васо са Полице послао писмо Милосаву Раичевићу и извјестио га, „да је донио ствари, које су поручивали“, а писмо послао по својој сестри Љубици; да се ова повратила и, како Илија тврди, казала, да је Раичевић Васу одговорио: „да му писмо не може послати, да су пропади обојица и да се не могу састати“;

б) тврђењем осуђеног Васа Ђулафића: да су поменути Марко и Илија, доиста, с њим из Србије дошли и испут му бомбе помогли носити;

да је Петар Новаковић на истакнутом завјереничком скупу у хотелу „Париз“, у Биограду, 10. октобра између осталог казао, да су га тамо према општем споразуму између осталих послали Раичевић и Митар Ђуровић; да је према општем договору, да бомбе у Васојевиће Раичевићу однесе, и позиву Божовићеву 12. октобра пошља и бомбе од Божовића примио, а затим исти дан отпутовао из Биограда и преко Турске дошао на Полицу, одакле је 26. октобра послао писмо Милосаву Раичевићу, у намјери, да се састану и бомбе му предаде; да је писмо послао по сестри Љубици, „која се, вели Васо, повратила и казала ми, да је моје писмо предала Милосаву у руке и, пошто га је прочитао, рекао јој, да ми каже: да се са мном састати за сад не може, нити ми може одговорити, јер је под стражом, него за неколико дана, да се притајим“;

в) свједошвом поменутих Љубице, да је писмо Раичевићу носила, предала и овај јој одговорио: „ја сам човјек под стражом, не можемо се састати и не знам што ћу му одговорити“;

г) признањем осуђеног Раичевића, да је писмо по Љубици примио и по прочитању изгорио га, а послје извјесног разговора рекао: „не можемо се састати овдје, гдје пролази свијет и овдје је цада“, на што је она одговорила: „на Виницкој ми је удата тетка, а има и других рођака и пријатеља. Близу је Љута, а ви горе у Љутој“, а он најпослије, како сам каже, завршио: „нити се могу састајати са Васом, нити знам што пише, јер ми полиција не да мира“;

д) признањем осуђеног Михаила Ђоновића: да је доиста и њему 18. октобра поменути Ивковић — Мазало причао у кући Љепавиној о доласку ђака у Котор, склопу и извршењу велеиздајничког плана, а доцније 21. октобра да је био присутан у истој кући и узео учешћа у акцији, кад су брат му Душан и Контић донијели писмо од Даковића из Котора, а затим га доцније Милошу Ивановићу, те и он са осталима наваљивао, да Ивановић поруче Даковићеве што прије изврши;

ђ) тврђењем осуђеног Рајковића, да је Ивковић — мазало по повратку са Цетиња, камо га је 18. октобра 1907. г. Даковић послао био, казао овоме, да је упућено писмо Митру Ђуровићу истом предао, али да је Ђуровић одговорио: „да неће за то да зна“, као и признањем Ђуровићевим, да је, доиста од Даковића преко Ивковића писмо примио, али да га није читао, већ одмах подерао;

е) тврђењем: Душана Ђоновића и Ђорђија Контића, да их је Даковић оно 21. октобра у Котору упућивао, да између осталог траже новаца и Ђуровићу, а тврђења истог Ђоновића и Милосава Љепаве: да су, послје предаје писма Ивановићу, ишли код Ђуровића и, ненашавши га, оставили му цедулицу, у намјери, да се састану ради договора за општу ствар; и најпослије,

ж) поднијетим, ухваћеним писмом Душана Ђоновића, упућеног из истражног затвора Митру Ђуровићу, у коме му саопштава: да је Даковићево писмо, донешено Ивановићу уништено; да ће се искази, против њега изнешени, опореди, а других свједока да нема;

да о цедулици, остављеној му у кући, знаду његов исказ и да су га потврдили, као и то, да ће Рајковић на јавној расправи све опорећи, опомињући најпослије Ђуровића, да писмо „спали“.

Према свему изложеном и досуђена је казна наведеним кривцима у смислу цитираних прописа законских, а обзиром на 2. алинеју § 47. кривичног законика, узимајући за олакшавне околности: Марку и Илији Ђулафићима тачка 1., 2. и 4.; Михаилу Ђоновићу тачка 2., а Раичевићу и Ђуровићу тачка 4. § 59. кр. законика; а свима за отежавне околности тачка 1., 3. и 4. § 65. истог законика.

6.) Кривица окривљених: Мијата М. Ђулафића, Милосава Ј. Љепаве, Крста А. Миловића, Јована П. Миловића — Баила, Пера Врбице, Баја Гардашевића, Милије Павићевића, Лазара Дамјановића, Николе Т. Мартиновића, Спасоја Пилетића и Михаила Ивановића — доказује се:

а) што осуђени Мијат М. Ђулафић признаје, да је заједно са Васом Ђулафићем и друштвом кренуо из Србије и истом помагао носити бомбе, ма да је знавао, по причању Маркову, сина Васова, а и самог Васа, у коју се сврху носе, и што Васо, Марко и Илија Ђулафићи тврде, да је Мијат доиста, са њима дошао и уз пут једну од бомба носио;

б.) Што осуђени Милосав Ј. Љепавић признаје: да су Ивковић и Лазаревић 18. октобра 1907. год. долазили у његову кућу и да је на његов захтјев позвао браћу Ђоновиће и Беговића, у чијем је присуству Ивковић причао о велеиздајничком плану и начину његова извршења; да су затим 21. октобра поменути другови му са Контићем такође долазили у његову кућу и, послје читања и тумачења писма, које су Ђоновић и Контић из Котора од Даковића за Милоша Ивановића донијели, заједно отишли код Ивановића, писмо му читали и тумачили, те и он уз остале на Ивановића наваљивао, да поруче Даковића што прије изврши; да је, давао Ивковићу свој револвер баш, у времену кад је по упутству Даковићеву долазио из Котора на Цетиње у сврху спремања земљишта за извођење завјереничког плана.

в.) Што осуђени Крсто А. Миловић признаје, да је 18. октобра 1907. год. на Вилусама примио од Николе А. Даковића један пакет, да га однесе Блажу Ђукановићу у Никшић и том приликом од истог Даковића примио 4 круне; да му је, при предаји, Никола Даковић рекао, да при пролазу преко Трубјеле, гдје се брат Николин Гаврило налази, овоме ништа не каже, ако би га питао; да је пакет однио у Никшић и, пошто га Ђукановић није хтио примити, вратио га натраг на Грахово и предао Николину оцу Акиму Даковићу, којом је приликом, вели Миловић, дошао Вујадин О. Вујачић и од Акиме пакет узео и са собом одио, говорећи: „то је моје“; да је затим срио Николу А. Даковића и казао му, да је пакет натраг донио и Акиму га дао; да му је Никола на то одговорио: „знам, али немој о том ништа ником говорити“;

г.) Што осуђени Стеван Рајковић, Душан Ђоновић и Ђорђе Контић тврде: да је Миловић 20. октобра у вече из Рисна у Котор са Даковићем дошао, а доцније са истим Даковићем, Радоњом Поповићем, Ивковићем и другим кривцима био у кући Миловића, гдје се о бомбама и појединостама намјераваног преврата говор водио; да га је ту Даковић распитивао за Вујадину О. Вујачића, наглашујући о пријеносу бомба, које је по Вујадину на Грахово послао;

д) што свједок Андрија Ђ. Миловић тврди, да је 22. октобра 1907. год. нашао у Рисну осуђеног Ј. П. Миловића и ту му овај о њацима и бомбама причао, савјетујући га, да о томе никоме не казује, и у исто вријеме препоручио му, да рече Крсту А. Миловићу, који је од Грахова у Никшић бомбе преносио, да код њега у Рисан дође;

ђ) што осуђени Јован П. Миловић признаје: да је поменуто вече у кући Миловића, доиста, присутан био па и разговоре о бомбама и намјераваном преврату од Даковића слушао; да се са свједоком Миловићем састајао и наведени говор с њим водио, те је уз околиност, да је по открићу завјере бјежао и у Бјелој се Гори крио, гдје је ухваћен био и властима предан, и утврђена одговорност осуђеног Миловића;

е) што осуђени Стеван Рајковић тврди: да се осуђени Перо Врбица у данима, кад су бомбе за Црну Гору спремале, чешће налазио у друштву са Божовићем, Новаковићем, Шобајићем и другим кривцима и на састанцима се у познатој хотелу „Балкан“ у Биограду виђао; да је био присутан и 7. октобра, када је Шобајић говорио познате ријечи: „мене је Књаз Никола осудио на смрт, али и ја њега“; да је доцније 9. октобра такође у присуству његову Петар Новаковић, причао о бомбама и револуцији, коју спремају у Црној Гори, наговарајући Рајковића „да пође с њима, ако га позову“ и најпослије рекао Новаковић Рајковићу: „ако пристаје с њима, да не ради више, но да буде спреман отпутовати“, те док су Божовић и други Новаковића мирно слушали, Врбица се окренуо Рајковићу ријечима: „ја сам те одавно звао барјактар, али сад видим, да си прави барјактар“;

да је оно 11. октобра, приликом показивања и пошиљања бомба Божовић, рекао Ђулафићу, да се од њих по једна или двије пошље Спасоју Пилетићу у Пипере и Михаилу Ивановићу у Куче;

да је по доласку његову из Биограда у Котор често виђао Гардашевића и Милију Павићевића у друштву са Даковићем и Радоњом Поповићем, и да је Павићевић 17. октобра у Котору, кад је Даковић рекао: „Ти си се Милија, доста одмарао треба и ти што да радиш, спреми се, да се са Рајковићем или са којим другим однесеш неколико бомба преко Будве и главе од Обзанице за Михаила Ивановића у Куче, а гледаћемо, да Ивановићу препоручимо, нека он сам кога пошље“, Павићевић одговорио: „Ко да носи бомбе? гдје су ми другови? зашто не зовеш Андрију и Баја“? а сјутра-дан при разстанку са Рајковићем исто поновио, жалећи се, зашто да њему Даковић бомбе даје да носи, а не позове Баја и Андрију;

да је Даковић 18. октобра, разговарајући о велеиздајничком плану, нагласио, да је поручио и Михаилу Ивановићу и Спасоју Пилетићу, да приликом извршења намјераваног преврата доведу по извјесан број људи на Цетиње, ради заштите, ако их околна племена нападну;

да је 20. октобра у разговору, гдје ће се са бомбама, које су из Биограда донијели Тодор Божовић и Војводић, рекао Даковић, да се исте налазе код Николе Т. Мартиновића у хотелу Пухаловића, у Котору, и упутио Рајковића, да их од Мартиновића прихвати, пошто га је претходно извјестио, да их Рајковић предаде, што је Рајковић и учинио и бомбе од Мартиновића примио, а затим их код куће Вуксановића однио и код првих оставио;

ж) што осуђени Војводић тврди: да је Ђулафић са извјесним дијелом бомба пошао у Васојевиће, одакле ће један дио послати у Куче Михаилу Ивановићу; да му је такође успут од Биограда до Гужа Тодор Божовић рекао: „да шаље један дио бомба Михаилу Ивановићу и да ће Ивановић први отпочети“; да је Даковић приликом разговора нагласио, да ће и Михаило Ивановић послати 50 људи на Цетиње у сврху извођења завјереничког плана; и

што најпослије сам Војводић у изјави од 7. XI. 1907. између другог вели, „да му није познато, које су то вође, које би имале преврат да изврше сем г. г. Михаила Новаковића, А. Радовића“ и. т. д.;

з) што осуђени Васо Ђулафић тврди: да је Петар Новаковић на познатом завјереничком скупу у Биограду 10. октобра 1907. год., реферишући о приликама у Црној Гори, нагласио, да су га између осталих послали: Спасоје Пилетић и Михаило Ивановић; да је Тодор Божовић приликом показивања бомба у Биограду њему и Рајковићу, рекао, да се по једна или двије пошље у Пипере и Куче; што исти Ђулафић тврди, да је Тодор Божовић 12. октобра 1907. год., предајући му бомбе за Црну Гору, између осталог говора, казао му да се са осуђеним Николом Т. Мартиновићем препишују и у дослуху за намјеравани преврат стоје;

и) што Ђорђеј Контити, Душан и Михаил, браћа Ђоновичи, Мирко Беговић и Милисав Љепавија тврде, а и Милош Ивановић признаје: да је у писму Марка Даковића, упућеном по наведеним ђацима Милошу Ивановићу, Даковић поручивао Пилетићу и Ивановићу, да приликом преврата и извршења велеиздајничког плана, доведу по извјесан број саплеменика у сврху лакшег извођења преврата;

ј) поднијетим писмом Божа Т. Мартиновића, брата окривљеног Николе, послатим из Котора својом оцу Тому на Цетиње, у коме му између осталог пише, да Никола неће предстати суду, наводећи узроке, а између њих: „јер нема ослона на темељу чега да се брани“ и т. д.

к) поднијетим, ухваћеним писмом Душана Ђоновича, упућеним из истражног затвора Спасоју Пилетићу, у коме га између осталог, као и друге, слободи и извјештава, да је уништио Даковићево писмо, које се и њега тицало и да ће онај, који је открио цијелу ствар, уништити је; изнијети, да су бомбе фалсификат и да је овдје подговорен, да рече, да се ишло против династије и т. д., које писмо, уз остала факта, показује везу са Ђоновичем и другим кривцима, као и учешће осуђеног у предузећу;

л) поднијетим писмом Тодора Божовића у вези са писмом Милутина Томића, упућеним Марку Даковићу по Владиславу Дамјановићу, у коме му наговјешћује продирање ђака из Биограда у „атаре“ Лазара Сочице и поручује, да спреми што треба, а прије тога између осталих извјести и Лазара Дамјановића, чија се одговорност, уз бјегство одмах по открићу завјере као и одговора од 2. маја 1908. г. који је на позив суда послао у друштво са Т. Божовићем, Ђоновичем, Шобајићем и др., утврђује.

Према изложеном, а у смислу речених прописа законских и с обзиром на 2. алинеју §. 47., а у погледу Милисаве Ј. Љепавице и §. 58. кривичног законика, кривцима је и досуђена горња казна, узимајући: Ђулафићу, Љепавици и Миловићима у олакшавне околности тач. 2. §. 59., а свима у отежавне околности т. 3. §. 65. истог законика.

7.) Кривица осуђених: Андрије Пантовића и Милутина Р. Миличковића — доказује се:

а) што осуђени Васо, Марко, Илија и Мијат — Ђулафићи тврде: да је А. Пантовић са њима у друштву из Србије дошао и успут им помагао носити бомбе, и да су по доласку, бомбе код његове куће на сахрану оставили, што и сам А. Пантовић признаје;

б) што се поднијетим увјерењем од 29. октобра 1907. г. дотичних власти тврди, да је осуђени Пантовић бомбе у својој кући — сијену крио и на захтијев власти, да покаже, гдје су бомбе, не хтио, док их је његов отац најпослије у једном стогу сијена нашао и властима их предао;

в) што осуђени Стеван Рајковић тврди: да се Миличковић налазио у друштву са Марком Даковићем, Радоњом Поповићем и др. кривцима; да га је Даковић издржавао и на разне сврхе употребљавао, — чиме се, уз неспоран суду на позив овога, као и хватање истог са другим завјереницима од стране аустријске власти и доказује његова одговорност.

На основу наведеног, а у смислу цитираних законских прописа и обзиром на 2. алинеју §. 47. кривичног законика суд је поменуто и осудио на горњу казну, узимајући им при одређивању исте за олакшавну околност тач. 2. §. 59., а за отежавну тач. 3. §. 65. истог законика.

8) Кривица осуђених — Митра Вукчевића, Јована Томашевића, Јована Кажича, Глигорија Вукчевића, Блажа Радивковића, Блажа М. Ђукановића, Гаврила Церовића и Владислава Дамјановића — доказује се:

а) што осуђени Васо Ђулафић тврди, да је осуђени Петар Новаковић на познатом састанку у хотелу „Париз“, у Биограду, 10. октобра 1907. год., говорећи о приликама у Црној Гори, нагласио, да га је између осталих послао у Биоград и Митар Вукчевић;

б) што осуђени Стеван Рајковић тврди, да је Марко Даковић успут од Дубровника 15. октобра 1907. год., говорећи о предузетом преврату, нагласио, да је, према ранијем споразуму њих деветорице на званој Романовој Ливади: „да сваки у своје племе покупи што више присталица, па ако на дан избора чује за буну, да устане на оружје, а у противном случају, да чекају“, — одређена била и улога Митра Вукчевића, да се, приликом отпочете акције Васе Ђулафића и Милосава Раичевића против „обиљежених насилника“ као и рушења казненог завода у Подгорици, те и ослобођење затвореника, придружи са својим рођацима и Митар Вукчевић;

да је такође Даковић, том приликом, помињао и Блажа Ђукановића и као поуздана човјека у погледу предузетог посла истицао; да је Даковић, говорећи 18. октобра у Котору, а у присуству Поповића, Павићевића и других криваца, о велеиздајничком плану, истакао, да је поручио и Митру Вукчевићу, да са Пилетићем и Михаилом Ивановићем доведе извјесан број људи, да их заштите, ако их околна племена, приликом извршења плана, нападну;

да је 20. октобра у Котору видео и осуђене — Јована Томашевића и Јована Кажича, те га „без икаквог затезања почели запиткивати о овој ствари“, па и „жалили, што нијесу раније о томе знали, и да не би са Цетиња кретали још до сада“;

да је 17. октобра на Цетињу, камо је од Даковића послан ради припреме терена за извршење завјереничког плана, казао појединости припреме и окривљеном Блажу Радивковићу, а затим 23. октобра, када је са бомбама из Котора на Цетиње дошао, позвао га к својој кући, и, пошто му је о бомбама казао, дао му их, да их однесе на сахрану код Михаила Јовановића, од којих му је — вели — једне око појаса, а друге под пазухо ставио; да је Радивковић однио Јовановићу бомбе и, пошто их овај није хтио примити, однио их у Радничку Читаоницу и тамо закључао, а доцније случајно њега срио и о томе извјестио; да је послје тога од Радивковића бомбе затражио и овај му их предао, а након извјесног времена са њим се срио, те га Радивковић и запитао: „гдје је оно остављено“, на што му је, вели Рајковић, одговорио: „на сигурно мјесто — у млин Срдовића“;

в) што осуђени Блажо Радивковић признаје: да га је 23. октобра 1907. год. у јутро рано позвао Стеван Рајковић код своје куће и пошто је на позив пошао, на само га Рајковић кући одвео и дао му један пакет, да однесе и на сарану код кафеије Михаила Јовановића остави; да је он пакет узео и код Јовановића однио, али га Јовановић не хтио прихити; да је затим пакет однио у Радничку Читаоницу, ту га закључао и оставио; да је доцније, приликом састанка са Рајковићем, казао му, да пакет Јовановић није хтио прихити, те га с тога у Радничкој Читаоници и оставио и да му је тек тада Рајковић за бомбе казао; да му је том приликом Рајковић бомбе затражио, те он пошао и са поменутог их мјеста прихватио и Рајковићу предао, који их је узео и са собом однио;

г) што осуђени Ђорђеј Контити, Душан и Михаило Ђоновичи, и другови им: Беговић и Љепавија тврде, а и дјелимично Милош Ивановић признаје, да је Даковић у писму, које је из Котора Ивановићу послао, доиста, одредио, да Митар Вукчевић и Блажо Ђукановић, уз Пилетића и Михаила Ивановића, доведу извјесан број браственика у сврху заштите, приликом извођења завјереничког плана;

д) што осуђени Митар Вукчевић признаје: да се је приликом одласка Рајковића 27. септембра 1907. год. у Биоград са њиме у кући Радовићевој састајао, а Андрија Радовић да му је ноћу 12. октобра 1907. г. о свом тајном бјегству повјерљиво саопштио;

ђ) што осуђени Контити и Душан Ђоновичи тврде: да су послје откриеног велеиздајничког плана од стране Ивковића — мазала у кући Љепавиној са Томашевићем, Кажичем и Глигоријем Вукчевићем више пута разговарали; да су Томашевић и Кажич 20. октобра 1907. год. по доласку са Цетиња у Котор са Радоњом Поповићем и другим кривцима дружили, а при расанку њихову обећали, да ће „чекат у Новоме дан, кад ће требати поћи у Црну Гору, да се оствари план. Тамо ће се, рекли су, састати с дружином, па да ће тако сви заједно кренути се за Црну Гору“;

е) што се свједоцбм свједока Т. Поповића тврди: да је осуђени Јован Томашевић, приликом вршења пшенице љети 1907. год., говорио између осталог: „ја сам створен да рушим престоле“;

ж) поднијетим писмом, које је Томашевић у друштво са Јованом Кажичем из Карловаца упутио својом другу Мирку Беговићу на Цетиње, у садржини којег провирује дах и мржња против постојећег стања, а под маркама на истом писму пише — под једном: „Мирко пиши ми, како се држи Стеван Рајковић“, а под другом: „је ли издао С. Рајковић“;

з) тврђењем оптужених: Николе А. Даковића, Крста А. Миловића и Сава А. Даковића, да је послао пакет с бомбама из Рисна од Марка Даковића преко Вујадића О. Вујачића, а за Блажа Ђукановића, упућен овоме по Крсту А. Миловићу, и да га је Ђукановић одбио са ријечима: „не бих то примио за пола Никишића“;

и) тврђењем Акима и Николе А. Даковића, као и свједоцбм: Блажа Т. Вујачића, Марка Суботића и његове жене Томне: да је Марко Даковић по поменутом Вујачићу, на неколико дана прије пошилке бомба, писао Ђукановићу из Рисна писмо, које је поменуто Томна предала Перу Церовићу. Контрадикција у исказима Николе А. Даковића и окривљеног Пера Ђ. Церовића, односно садржине и адресе писма уз признање Ђукановићево, да му је дотични пакет донесен и упућен преко поменутих — Миловића и Даковића, као и околности: да је одмах иза тога Никишић напустио и да се за вријеме бављења Даковићевом и Ђоновичевом на Цетињу са истим дружио те с њима и другим кривцима на састанцима у кафани Јовановића чешће се виђао, уз наведено утврђује одговорност осуђеног Ђукановића;

ј) тврђењем Васе Ђулафића: да је окривљени Петар Новаковић на завјереничком састанку у Биограду у хотелу „Париз“ одмах иза доласка из Црне Горе између осталог казао, да га је тамо послао и Гаврило Церовић;

к) тврђењем Николе А. Даковића, да је Марко А. Даковић писмом, упућеним Блажу Ђукановићу, упућивао овога, да са Г. Церовићем и осталим у писму наведеним призову „ако кога још имају“, те да се не боје, већ боре против неправде, насиља и т. д., а ако им је што од потребе, добиће упуство преко Грахова;

л) поднијетим писмом Душана Ђоновича, ухваћеним у истражном затвору, а које је био упутио Гаврилу Церовићу и у коме му између осталог пише: да у главном против њега свједока нема; да ће онај, који је открио сву ствар, уништити је; изнијети, како је наговорен, да рече, како се ишло против Династије; да су бомбе фалсификат и да је он, као агенат владин, увлачио у ствар и варао партију и омладину, и најпослије савјетује, да писмо „Спали.“ Овим као и предходним тврђењем Ђоновичевим, да је Церовић био учасник на једном састанку у кући Митра Ђуровића, гдје се у присуству: њехову, Пилетића, Милоша Ивановића и др., наглашавало о изгледу извјесног преврата и спомињата судбина последњег Обреновића и краљице Драге, уз контрадикцију у исказима: његовим, Пилетићевим, Ђуровићевим, — увјерава о одговорности окривљеног Г. Церовића;

љ) поднијетим писмима — Тодора Божовића и Милутина Томића, датираним 27. маја 1907. г. и упућеним из Биограда на Грахово по Владиславу Дамјановићу Марку Даковићу, којима се овај извјештава о упаду омладине из Биограда преко Дрине у „атаре“ Лазара Сочице и упозорје, да учини извјесне припреме у сврху њихова заједничког рада, а претходно извјести: Михаила Ивановића, Раичевића и друге, уз наглашавање у писму Божовићеву: „Сад долази тамо Владо Дамјановић, који ће ти причати све што је потребно опширније и више,“ а у писму Томићеву: „О свему осталом причаће ти Владо“, утврђена је одговорност окривљеног Дамјановића.

Те је према изложеном, а у смислу наведених прописа законских у вези са 2. алинејом § 47. кривичног законика и досуђена наведена казна поменути кривцима, узимајући им за олакшавну околност тач. 4. § 59. крив. законика, а за отежавну тач. 3. § 65. истог законика.

9.) Кривица осуђених: Ђорђија Р. Контића, Акима Даковића, Сава А. Даковића, Сава М. Ђурашковића и Пера Ђ. Церовића — доказује се:

а) тврђењем осуђеног Душана Ђоновича, као и признањем самог Ђорђија Контића: да је још о Лучину-дне дознао од Душана Ђоновича у потанкостима велеиздајнички план; да је са Душаном Ђоновичем 20. октобра отишао у Котор и тамо у друштву са Даковићем, Р. Поповићем и другим на састанку у кући Милиновића учествовао и извјештавао о оним, на које се приликом извршења завјереничког плана може рачунати, а затим у посебној соби са Даковићем конферирао; да је сјутра дан са Ђоновичем, а послје предходног споразума са Даковићем и пријема писма за Милоша Ивановића, као и извјесне суме новаца, дошао на Цетиње, те у друштву са Ђоновичем, Љепавом, Беговићем и другим, чијим се исказима његов и поткрепљује, писмо у кући Љепавиној читао и тумачио, а затим га са осталим Ивановићу однио и на овог наваливао, да поруку Даковићеву што прије изврши. Доцније одрицање, да је са Ђоновичем писмо доносио, Суд је узео за неважеће, како на основу предходног потпуног признања његова и његових другова, тако и на основу поменутих, ухваћених писама друга му Душана Ђоновича, писаних у истражном затвору појединим затвореницима, те их у истима и извјештава, да је Даковићев писмо, које је са Контићем донио Ивановићу, а њих се тицало, доиста уништено;

б.) тврђењем Николе А. Даковића, а и признањем Акима Даковића: да је поменуто писмо, које је донио Благо Т. Вујачић из Рисна од Марка Даковића за Благо Ђукановића у Никшић, узео од свог сина Николе и предао га Марку Суботићу, да га понесе Ђукановићу у Никшић; да је 17. октобра, кад је Никола пакет са бомбама од Вујадина О. Вујачића узео и кући донио, питао Николу, што га је Вујадин звао и овај му казао, да му је од Марка за Благо Ђукановића „некакав“ пакет предао; да је Аким доцније пакет, кад га је натраг донио Крсто А. Миловић и казао, да га Ђукановић није хтио примити, од овога узео, а затим дошао Вујадин О. Вујачић и, говорећи: „то је моје“, пакет од Акима узео и са собом однио;

в) тврђењем осуђеног Крста А. Миловића, а и признањем самог Сава А. Даковића: да је Миловић пакет са бомбама код Даковића у Никшић донио и њега код Ђукановића, да му за њ саопшти, послао; да је Даковић код Ђукановића ишао и за пријем га пакета наговарао, за што га је Ђукановић одбио са ријечима — по признању самог Даковића —: „не бих ја то узео за пола Никшића“, те га Миловић натраг Даковићима на Грахово и повратио, као и тврђењем оптуженог Благо Ђукановића, да је Саво А. Даковић, доиста, 19. октобра код њега долазио и дотични пакет по Крсту А. Миловићу са Грахова саопштио му, наговарајући га, да пакет прими;

г) тврђењем осуђеног Рајковића, да је окривљени Саво М. Ђурашковић био присутан завјереничким састанцима у Котору, а посебно оном 17. октобра у вече у кући Косте Милиновића, на ком се између осталог рјешавало о начину преношења бомба у Црну Гору, те на ријечи Даковићеве, да Панићев извјесан дио бомба до Обзовице пренесе, и одговора овога, да друге позове, наставио Ђурашковић: „људи немојте се на мене обазирати, јер ја сам болестан човјек, кад бих могао, могуће да бих и ја што урадио“;

да је исти Ђурашковић 16. октобра, а по упутству Даковићеву, ишао са њим у кућу Ника Вуксановића, да види гдје је бомбе оставио, а у случају потребе, да их од фамилије Вуксановићеве и узме;

д) признањем Ђурашковићевим у одговору од 8. маја 1908. год. послатом суду из Биограда, да се, доиста, у Котору у познатој кући Милиновића са Рајковићем 17. октобра у вече гледао, важност му бомба при извјесним конфликтима истицао, као и „предочавао некакве престојеће сударе између владиноваца и опозиције на дан избора народних посланика“; да му је, вели, напослетку наштукнуо, да има некакве експлозиве, без да му их је видио и без да му је казивао — за коју их је сврху добио, као и питао га: „како да их пренесе у Црну Гору“; и најпослије кривица осуђеног Пера Ђ. Церовића доказује се:

ђ) свједоцбom свједока Томне, жене Марка Суботића, да је писмо, упућено од Марка Даковића из Рисна Благо Ђукановићу у Никшић, а преко Благо Т. Вујачића, исто предала окривљеном Церовићу, а према упутку свога мужа Марка, да га по овлашћењу Акима Даковића може предати и Перу Ђ. Церовићу;

е) признањем Церовићевим: да му је поменута Томна у октобру мјесецу 1907. год., а на 5—6 дана прије избора, доиста, предала једно писмо из Рисна од Марка Даковића, али да је писмо на њега лично, а не на Ђукановића, адресирано било; да је у писму Даковић корио његова оца, војводу Ђура Церовића, и друге због њихова политичког држања; да га је једном приликом питао Ђукановић, да ли му је дала писмо жена Марка Суботића, а он му одговорио, да јесте и наведену му садржину саопштио;

Наведено, као и контрадикција окривљеног Церовића са Николом А. Даковићем у исказима у погледу адресе и садржине писма, уз укривљање предаје истог Благо Ђукановићу, на кога је било упућено по тврђењу Акима и Николе А. Даковића, утврђује учешће у дјелу, па и одговорност окривљеног Церовића.

Према изложеном, поменути је, а у смислу наведених законских прописа у вези са 2-ом алинејом §. 47. кривичног законика, а у погледу на окривљеног Контића и §. 58. истог законика, и досуђена наведена казна, узимајући у обзир: Ђорђију Контићу, Саву А. Даковићу и Перу Ђ. Церовићу олакшавајућу околност тач. 1., 2. и 4.; Акиму Даковићу и Саву Ђурашковићу 2. и 4. §. 59., а свима за отежавану тач. 3. §. 65. реченог законика.

10.) Оптужени: Лазо Божовић и Михаило Јовановић ослобађају се из недостатка доказа, а Никола П. Стругар као невин, а на основу тога, што околности:

да се Божовић само на гдјекојим састанцима завјереничким у Биограду виђао, као и наведена биљешка на новосадској „Застави“, упућеној му на његову адресу у Биограду, поред изричног признања саучасника оптуженог Ђулафића и Рајковића, да Божовић на састанцима нити је говорио, нити, пак, дјелом учешћа узимао;

да оптужени Јовановић одриче тврђење осуђеног Рајковића, да му је око 17. октобра на Цетињу о бомбама, и о појединостима преврата, говорио, као и да му је 23. октобра Благо Радивковић, кад је код њега бомбе на сахрану доносио, ишта о њима напоменуо, што му такође и осуђени Радивковић потврђује;

да исказ Љубице, незаконите жене Николе П. Стругара, да је Никола у кући бомбе имао, поред околности, што се она са истим у омрази раздвојила, те иза тога и кривицу му изнијела, као и несталност њена при тврђењу горњег исказа —

нијесу могле суд о одговорности њиховој да убиједје, те је Божовића и Јовановића из недостатка доказа казне и ослободио, а Стругара као невина пустио.

Трошкове осуђени плаћају самокупно на основу уобичајене судске праксе, што су учешћем у злочину исте и проузроковали.

На основу свега изложеног и §§. 12., 14., 20., 23. и 35. кривичног законика, као и чланова: 1. и 6. закона о устројству Суда за суђење анархистичких злочина од 27. новембра 1907. год., суд је и изрекао горњу пресуду.

Секретар,
Сава Драговић

Књ. Суд за суђење анархистичких злочина
Предсједник,
М. П. Лабуд Гојнић

Цетиње, 7. јула 1908. г.

Пресуда, коју данас саопштавамо, објелодањује плод седмодјесетог ислѣђивања и петнајестодневног јавног претресања велеиздајничког предузећа против владајућег Господара Црне Горе, Његова Дома и свега постојећег стања у Црној Гори.

Из ове се пресуде види, да се она оснива на исказима и признањима *самих* осуђених, који су били у домаћају нашег суда. Такођер се види, да се покушавао у истражном затвору договор између саучесника, да на јавној расправи све своје предходне исказе оповргну, *чим се још боље утврдила и истакла истина.*

Поражени и збуњени том истином и својим неуспјехом, морални ауктори великог злочинства сад се труде преко својих органа, да оне, који су имали бити жртве тога њиховог злочинства, бар морално убију, намећући им то своје злочинство, и доказујући то разним „открићима“ мостарског „Народа“ и сарајевске „Српске Ријечи“. Јадни Мостар и јадно Сарајево што су дочекали! А још јадније Српство, кад се из тих српских градова тако почело радити!

А да је савјести, па и ако је нема, да има образа, били ко могао данас послје јавне расправе још обмањивати свијет, да је сама влада удесила комплот, с намјером да се олободи опозиционих вођа! Били ко могао још тврдити, да је Стево Рајковић владин агент и послје објелодањења оног писма једног гимназисте из Карловаца своје другу на Цетињу, на ком писму испод поштанске марке пита га: „Је ли Стево све издао?“ И да кривци нијесу сами признали, зар само ова готово и непажена ситуација не отвара очи свакоме да види, да је завјера постојала и да је Стево Рајковић био поузданик те завјере?! Али је узалуд и само признање осуђеника клеветничкој штампи, кад њој није до истине, него само како ће истину забашурити ма било каквим средствима, бар у првом часу, па од клевете вазда нешто остаје у необавјештеним масама.

Кад се узме пред очи оно прошлогоднје грозничаво ширење по свијету најопачнијих измишљотина о „тероризму“ и „крволоству“ владином и о народној „револуцији“ у Црној Гори, које је трајало све док бомбе открише „новопатриотски“ план против Црне Горе; па отада уз то ово још опачније и одвратније клеветање, да се своје злочинство подметне онима, који му на пут стадоше и који су имали бити жртве његове — та братска напаст на Црну Гору, та одвратна појава у Српству мора доброг Србина стидом облити...

И било би већ вријеме, да се народна свијест по раскомадање Српству тргне, па да увиди куда воде ти подвизи „нових“ патриота српских, па да на пут стане томе великоме злу *својем*, јер оно најмање може наудити Црној Гори, која ће помоћу милостивог Бога, братске Русије и своје Династије, сљубљене са оданим јој народом, *остати вазда непреломна јотјора и Апарат српске мисли.*

То је њена историјска судбина и њезина све виша слава!

Овдашње турско посланство предало је Књ. Министарству Иностраних Дјела шљедећи извјештај о смрти генерала Шемзи-паше, о којој је нас и „Кор-биро“ извјестио са своја два телеграма од 25. и 26. пр. мјесеца. Извјештај гласи:

Подмарш Нилази, из битолског гарнизона, дезертирао је у намјери да изазове преврат са још 80 особа, које је успио био да обмане и за собом заведе. Ови бунтовници уредили су се били у чету која је имала крштарити и напасти мирно становништво, због чега је Шемзи-паша одређен био да их рашћера и похвата. Али баш у часу, кад се Шемзи-паша спремао, да напусти Битољу, нападне га неко непознато лице и убије га, а за то се лице мисли, да је од друштва Нилазовог. Овај догађај није био попраћен никаквим другим инцидентом, а одмах су предузете нужне мјере да се зликовац нађе као и све друштво Нилазово, које ће се сигурно у скоро и пронаћи, похватати и по заслуги казнити.

Овај догађај сам по себи није такве природе, да би могао нарушити општи ред и мир у осталом дијелу битолског гарнизона, као што су то јавили неки листови, пошто је сва царска војска без разлике одана својем владару и свјесна свог светог задатка, а уз то је и дисциплинарно образована, те зна поштовати своје старјешине.

ЊИЖЕВНОСТ, УМЈЕТНОСТ, ПРОСВЈЕТА

Примили смо на приказ: „БРЪАНКЕ“, од Мићуна Павићевића, Цетиње 1908. године, 80 страна 141. Цијена?

Ово је прва збирка pjesама, које је спјевао овај наш млади pjesник и по-светио их сходним и умјесним стихови-ма признатом и уваженом књижевнику д-ру Лазару Томановићу.

Пред посветом долази рецензија Па-вићевићевих pjesама од г. Р. М. Чупића, а одмах иза ње следеју стихови у фор-ми предговора од самог писца.

Павићевић је самоук pjesник, али са-мосталан, самоникао са пуно стваралачке моћи, снаге и полета. Све су његове pjes-ме проткане истинским патриотизмом и жарком љубављу према Отаџбини, Го-сподару и народу. Језик му је чисти на-родни језик, а стил уопште збијен, једар, јак и изразит.

Главна особина његове поезије јест елегичност, сатира, туга и бол, који по-каткад ни још није преврео и сталожен...

Судећи по овој првој збирци Павиће-вићевих pjesама, надамо се, да ће писац заузети достојно мјесто у колу наших млађих pjesника и ми је пажњи читала-ца најтоплије препоручујемо.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ

На знање. Књаж. Министарство Иностранних Дјела извјештено је, да банкарска кућа Франк Зоти из Њујорка није у стању одговорати више својим новчаним обвезама те је ушљед тога пала под стечај. Пошто су се том банком служили и многи наши Црногорци и своју зараду из Америке преко ње овамо упућивали, то се ставља до знања свијем овамошњим нашим подани-цима, који су од својих добила из-вјештај да су преко те банке имали примити који новац а не примити га, да се својим потраживањима основаним на чистим документима, обрате што прије Министарству Иностранних Дјела, које ће све мјере предузети, да исти несавјесним ра-дом ове банке колико је могуће мање оштећени буду.

Државна Гимназија у Подгорици. У почетку и током ове школске године уписало се у четири разреда Ниже Др-жавне Гимназије у Подгорици 345 ученика-ца. У течају године оставили су школу због разних узрока 26 ученика, а тројица су умрли. Испитано је на крају године 316.

По разредима број ученика био је овај:

У *први разред* уписало се 255 ученика-ца. Овај разред имао је четири одјељења. На крају године у сва четири одјељења било је 234 ученика-це. У старији разред прелазе 140, међу којима су добила *први разред с одликом 34 ученика-це*. Пола-гаће испит у почетку наступајуће школ-ске године 43 ученика. Остају да понове разред 18. Губе право на даље школо-вање због слабога успјеха 33 ученика.

У *други разред* уписало се 53 ученика-це. На крају школске године било је 49 ученика-ца. Прелазе у старији разред 35, међу којима су добила *први ред с одли-ком седморица*. У почетку наступајуће школске године полагаће испит из по-једног предмета 13 ученика. Остаје да понови разред један ученик.

У *трећи разред* уписало се 22 ученика-це. На крају школске године било их је 19. Прелазе у старији разред 16, међу којима су добила *први ред с одликом њет ученика*. У почетку наступајуће школ-ске године полагаће испит из једнога предмета један ученик. Губи право на даље школовање због слабог успјеха је-дан ученик. Остаје да понови разред је-дан ученик.

У *четврти разред* уписало се 15 уче-ника. При крају школске године било их је 14. Прелазе у старији разред 14, од којих су добила *први ред с одликом тројица*.

Ученика-ца било је из Црне Горе 333, а из Старе Србије (Турске), Херцеговине и Далмације 12. Сви су српске народ-ности. Вјере православне било их је 342; римокатоличке један и муслиманске два.

Са задовољством може се приближе-љити, да су ове школ. године подгорич-ку гимназију посјећивале као редовне уче-нице и женске, и то је први пут у Црној Гори. У први разред, у почетку године, уписало се 6 ученица, од којих је једна иступила због домаћих околности, једна умрла, а четири су с успјехом пријешле у старији разред. У други разред упи-сала се једна, а у трећи двије ученице.

Ове је године радило у гимназији де-сет наставника и управитељ.

Основне школе на Цетињу. Послије годишњијех испита завршена је школ-ска 1907.—8. год. у цетињском основ-ним школама на свечан начин овим редом:

На Видов-дан изјутра у 7 сати одр-жато је благодарење у Влашкој цркви у присуству свих наставника, послје кога се пошло по уобичајеном реду у ов-дашњу школску зграду, гдје су дошли и г. г. изасланик г. министра просвјете и црквених послова Ђуро Шпадијер, секретар министарства просвјете и цркв. послова; заступник предсједника општине Петар Стејановић; у име заступ. надзор-ника Стево Мартиновић, писар мини-старства просвјете и цркв. послова, и неколико ђачких родитеља.

У 9 сати отпочео је читање оцјена појединијех ученика-ца, а у исто вријеме и раздавата су свједочанства ученицима-ца IV разреда. Према чл. 31. Закона о народ. школама раздијељени су даро-ви ученицима-ца за ваљани успјех и примјерно владање.

Послије овога ђачки хор отпјевао је неколике pjesме и завршио народном химном. Иза тога држао је г. Ђуро Шпа-дијер, секретар министарства просвјете и цркв. послова сходан говор.

По овим ђаци су се разишли весело својим кућама.

Прилози за дјечију болницу. За по-дизање дјечије болнице за успомену Кња-жевића Стевана и Станислава привреме-ни одбор примио је даље ове прилоге:

Г. Никола Михановић из Буенос-Аиреса (преко г. барона Куна) кр.	1000
г. К. де Грац, енглески министар кр.	100
г. гроф Аривабене, талијански от-правник послова кр.	100
г. маркиз Ферари, књ. консуо у Ђенови кр.	100
г. Ј. дела Зона из Турина кр.	100
г. Ф. дела Зона из Париза кр.	100
г. П. Гало, књ.цр. консуо из Бари кр.	50
г. Е. Фицароти, књ. црн. вице-консуо из Бари кр.	50
г. Ф. Маццинт, капетан пристани-шта у Бари кр.	30
г. В. Манцари, предсједник дру-штва Пуље кр.	20
г. Б. Аколти, управитељ друштва Пуље у Бари кр.	20
г. Ф. Марашило, поморски капе-тан у Бари кр.	20
г. А. Бозио, управник царинар-нице у Бари кр.	10
г. Д-р Е. Ерикес, санитетски офи-цир у Бари кр.	10
г. В. Панокна, официр луке у Бари кр.	10

Особље К. Црн. Држ. Штамп-арије на Цетињу кр. 28

Преминуо. У Одеси преминуо је 10. јуна о. г. у 23 години свога живота *Саво Л. Вукчевић*, питомац тамошњег Царско-Руског Војног Училишта, родом из Љешанске нахије.

Покојник по свршетку основне школе у својој домовини, продужио је нижу гимназију у Биограду, а семинарију у Полтави, послје чега је ступио као пи-томац у Јункерско училиште у Одеси, гдје га је и смрт снашла и гдје је 13. јуна о. г. уз учешће својих старјешина и другова и сахрањен.

Лака му братска руска земља!

ТЕЛЕГРАМИ

Праг, 3. јула. На свесловенском састанку изнешен је предлог, да се у Петрограду издаје лист, који би у свим словенским језицима доно-сио кратке приказе словенских књижевних, научних и умјетничких дјела, и да се у свим словен-ским земљама оснују надлештва, која би ишла на руку особама, које траже службу у којој словенској држави. Конференција је усвојила предлог, да се 1911. године при-реди свесловенска изложба у Мо-скви, на којој би се другим народ-ностима показао културни напре-дак свију Словена.

Биоград, 4. јула. Комисија ста-ро-радикала је одлучила, да пома-же Д-ра Миловановића у саставу нове владе. Једина сметња рије-шењу кризе јест питање о вери-фикацији једног старо-радикалног мандата, коме се противе нацио-налци. Миловановић преговора о том предмету са самосталцима.

Праг, 4. јула. Свесловенски је састанак опуномоћни одбор од 12 чланова, да предузме мјере за осни-вање једне словенске банке са сје-диштем у Прагу, која би била од велике користи не само из нацио-

налних већ и из економских обзи-ра, јер би Словени помоћу такве банке постали независни од дру-гих народности. Д-р Крамарж из-вјештавао је о организацији сло-венског новинарства и препоручио, да се изабере нарочити одбор, који би имао за задатак да у сваком важнијем словенском центруму за-снује удружења за гајење словен-ске узајамности и да се тако спре-ми терен за уређење једног цен-тралног словенског новинарског удружења. Да би се свијет из вје-родостојног извора упознавао са словенским питањима, потребно је даље, да се оснује словенски теле-графски пресбирио. Идући конгреси словенских новинара треба да се састану у Петрограду, Москви, Вар-шави, Лавову, Биограду, Софији, на Цетињу и у другим словенским центрима.

Општинско вијеће у Прагу давало је синоћ банкет у част чланова свесловенског састанка, на којем је Кравоски наздравео Цару Францу Јосифу, Крамарж руском Цару, Чер-ни Краљу Петру, Књазу Фердинанду и Књазу Николи, а градоначалник Грош члановима конференције.

Петерхоф, 5. јула. Царска поро-дица повратила се овамо.

Беч, 5. јула. Сједнице парламен-та одложене су за кратко вријеме ради одмора.

Биоград, 6. јула. Клуб старијих радикала одбио је већином гласо-ва предлог, да се потпомогне ми-сија Д-ра Миловановића за састав нове владе, ушљед чега је Мило-вановић Краљу мандат повратио. Краљ језатијем поново опуномоћио Велимировића да састави владу.

Цариград, 6. јула. Генерал Ос-ман Хидат-паша, док је јучер у Битољу читао у касарни наредбу о стишавању покрета, тешко је рањен од једног официра са ви-ше метака из револвера.

Биоград, 7. јула. Самосталци су се сложили са старо-радикали-ма. Владу ће према томе споразу-му саставити Велимировић, у којој ће Миловановић узети иностране послове, а генерал Степановић оста-ће министар рата. Пошто буде примљен буџет и трговински уго-вор с Аустро-Угарском, влада ће се реконструисати и ући ће у њу три самосталца, па ће се расписа-ти нови избори.

Биоград, 7. јула. (Телеграм Срп-ског Пресбир-а). Указ о саставу новог радикалног кабинета Краљ овог часа потписао. Кабинет ова-ко састављен: предсједник и мини-стар грађевина Пера Велимировић, потпредсједник Државног Савјета; министар унутрашњих дјела Свето-зар Милосављевић, државни савјет-ник; министар спољних послова и привремено правде Др. Милован Миловановић, посланик у Риму; министар просвјете Андра Нико-лић; министар финансија и привре-мено привреде Др. Мика Поповић, директор жељезница; министар вој-ни генерал Степановић. Кабинет има своју парламентарну подлогу у споразуму радикалне и самостал-не странке.

Званични огласи

ТРАЖИ СЕ Василије, син Анто-нија Срдановића, из Дробњака, стар 24 године, бивши питомац пионерске подофицирске школе, умно је оболио и од 4 мар-та ове године незнано се изгубио од куће, гдје се ушљед болести задржавао.

Ко би о реченом Василији што знао или дознао, моли се да из-вијести канцеларију министарства унутрашњих дјела, јер се исти и поред најбољег заузимања до сада није могао пронаћи.

Убр. 3135. Из канцеларије мини-старства унутрашњих дјела, 6 јуна 1908. год., на Цетињу. 3,3

Убрзан пренос поште

Пренос поште између Шавника и Жабљака, који се је досад вр-шио један пут недељно, вршиће се — почевши од 2. јула ове год. — два пут недељно, и то:

Из Шавника у Жабљак пола-зиће четвртком и недељом у 8 сати прије подне и тамо стизати истих дана у 4 сата послје подне;

Из Жабљака за Шавник пола-зиће сриједом и суботом у 8 сати прије подне, а стизати у Шавник у 4 сата послје подне.

П.Т. Број 4465. — Из Поштанско-Телеграфског Одјељења Министар-ства Унутрашњих Дјела — 2. јула 1908. на Цетињу. 1,1

СТЈЕЧАЈ

Књ. Црногор. државнијем Гимна-зијама и Богословско-учитељској школи потребно је у школској 1908/9 години пет наставника, и то:

један наставник — за српски језик с књижевношћу као главни предмет и француски или њемачки језик као споредни;

један наставник — специјалист за класичну филологију уз српски и њемачки језик;

два наставника — за математику и физику као главне предмете и природне науке као споредне;

један наставник — за црквено појање осмогласно као главни пред-мет и богословске науке као спо-редни.

Првјенство ће имати они, који су с добријем успјехом радили у којем од средњих завода.

Ко жели заузети једно од поме-нутијех мјеста, нека се са својим по-годбама и потребнијем документи-ма обрати потписаном Министарству најдаље до 1. августа ове године.

П.Бр. 1713. Из канцеларије Ми-нистарства просвјете и црквенијех послова, 24. јуна 1908. године, на Цетињу. 2,5

ОГЛАС

Овијем се позивају стипендисте Министарства просвјете и црквени-јех послова, да најдаље до 1. авгу-ста ове године изврше наређење чл. 5. правила за стипендисте овога Министарства, у противном случају, онијема, који до одређеног рока не пошљу овом Министарству по-требне извјештаје о својемо влада-њу и успјеху у наукама за школ-ску 1907/8 годину, одузеће се државна стипендија.

П.Бр. 1711. Из канцеларије Ми-нистарства просвјете и црквенијех послова, 24. јуна 1908. године, на Цетињу. 2,3

ОБЈАВА

Даје се на знање свијема моли-оцима стипендија Књ. Министарства просвјете и цркв. послова, да се ниједна молба за стипендије неће узети у обзир којој не буду при-ложени:

- 1) крштено писмо;
- 2) школско свједочанство од по-сљедње двије године;
- 3) свједочанство од политичке власти о имовном стању, у ком ва-ља да стоји и то колико дијецe има-ју молиочеви родитељи, и
- 4) љекарско свједочанство о здра-вљу и накаламљенијем богињама.

Све ове свједоџбе треба послати у оригиналу и пријепису. Ориги-налне свједоџбе вратиће се моли-оцима, пошто се упореде с прије-писом.

Рок подношењу молба траје до 1. августа 1908. године. Послије овога рока неће се узимати у обзир. П.Бр. 1712. Из канцеларије Ми-нистарства просвјете и цркв. по-слова, 24. јуна 1908. године, на Цетињу. 2,4

Приватни огласи

Књижевни Оглас

Потписата Књижара, добила је право на прештампање и издање свију Дјела Њ. Кр. Височанства Књаза Господара, од којих има на својим стоваришту сљедећа, и то:

Балканска Царица	кр. 1-20
Потони Абенсераж	1-40
Хајдана	1-40
Књаз Арванит	1-40
Даље има на својим стоваришту ове књиге:	
Огледало Српско	3-—
Јуначки Споменик	1-—
Освета Косовска	2-—
Словенска Слога	1-—
Јунаштва Црногораца	1-—
Српско Хајдуковање	—60
Четовања и Мегдана	—60
Краљевин Марко	1-—
Милош Обилић	1-—
Пелагија Народ. Учитељ биоград. изд.	10-—
Н.-саско „	5-—
К. Ненадовић. Карађорђе	5-—
А. Дима. 20 година послѣ, у три књиге	12-—
А. Бургера. Царица Катарина, у 2 књ.	8-—
Вој. С. Поповић. Освојење Бара	2-—
Освојење Никшића	2-—
Рамо	2-—

Напомена. Ко узме од једне врсте 4 књиге добија пету гратис, а од књига под знаком * добија трећу књигу гратис, или сортирано 20% попушта.

С поштовањем
Прва К. Цр. повл. Књижара
П. М. Калуђеровића

П. п. Бр. 275, 4, 20

БАРСКО ДРУШТВО

Распоред пловидбе поштанских и трговачких параброда по Скадарском језеру и Бојани.

Полазак: Поштански и трговачки параброди полазе сваки дан осим недеље у 10 сати прије подне из Скадра и тичу Вир—Плавницу: понедељником, сриједом и петком, а Плавницу—Вир: уторником, четвртом и суботом. Истог дана враћају се у Скадар.

Сретање: На Виру с државном барском дилижансом у доласку и поласку.

Полазак: Из Ријеке за Вир полази сваки дан осим недеље у 11 сати прије подне и истог дана враћа се на Ријеку.

Сретање: С парабродом, који полази из Вира за Плавницу и Скадар и то: понедељником, сриједом и петком, а уторником, четвртом и суботом с парабродом за Вир и Скадар. На Виру пак с државном барском дилижансом у доласку и поласку.

Сретање: На Плавници с приватнијем подгоричкијем омнибусом у доласку и поласку.

Полазак: Из Скадра за Обод и обратно сваког дана осим недеље.

За подробнија обавјештења треба се обратити односнијем друштвенијем агенцијама.

Р. 156. Бр. 128. 12.36

УПРАВА.

ОБЈАВА. Доста пространи дућанској улици број 24. даје се под афит мјесечно 35 круна, или за натлијама, или за складиште.

Ко жели исти афитати, нек се обрати посједнику куће. Р. 32, Бр. 259, 5,6

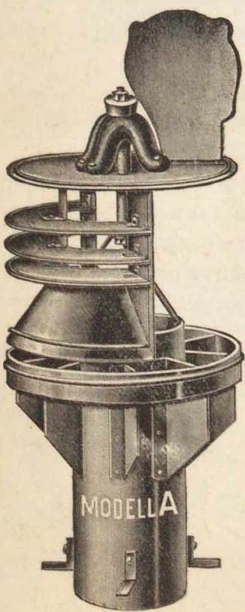
Обућарска радионица. Част ми је јавити познаницама муштеријама и пријатељима, да сам отворио радњу у Подгорици, снабђену најбољим материјалом. Израда брза, цијена умјерена.

Радњу на Цетињу држим под назор господина Мића Баровића. Моје муштерије са Цетиња, који желе да им ја изградим обућу нека се обрате г. М. Баровићу, послаћу им обућу франко.

ВИНА БЕРСКОГ имам на продају уз умјерене цијене.

Подгорица. С поштовањем
Р. 67. Бр. 283 1,3

Стеван Перовић

Прва специјална фабрика комина патент „Höbart — John“ — вуче и најмањи димљани каламитет. — Добивају се код
Јована Поповића
лимара на Цетињу

П. п. Бр. 296, 2, 3

КЊИГОВЕЗАЧКА ШКОЛА И РАДИОНИЦА

„Друштва за потпомагање заната и трговина у Црној Гори“

јавља поштованом грађанству у мјесту и у унутрашњости, даље надлештвима, општинским, црквеним и манастирским управама да по умјереној цијени

прима на повез и израду књиге,

ПРОТОКОЛЕ,

и РЕГИСТРЕ

у платну (по избору), молескину и у кожи.

Нарочита се пажња скреће на овај оглас одборима цркава и управама манастира, јер је ова радионица у стању, да им трајно сачува често скупоцјене свете књиге од пропасти, ако су само сви листови сачувани.

ИЗРАДА БРЗА И СОЛИДНА.

П. п. Број 216. 6,10

ОБЈАВА

Управа пловидбе по Скадарском Језеру (Барско Душтво) овим извјештава њене муштерије, да усљед ниске воде у Бојани не може вршити службу са њеним сопственим средствима колико између Самрића и Обода толико и по каналима разних пристаништа у Црној Гори гдје се врше искрцавања.

Усљед тога друштво је установило службу са лађама, које ће прихваћати робу са Обода и искрцавати је под Скадар на мауне а из ових опет на лађе које полазе по каналима.

На овај начин трговачки саобраћај биће тачан и брз и избјећи ће се свако нагомиланање робе на Ободу.

Усљед наведенога Управа је приморана да оптерети трговце, којима је роба намијењена, са сувишим подвозним трошковима, који ће само кратко вријеме трајати, а увјерења је, да ће поштоване муштерије драговољно сносити ове привремене трошкове, који иду искључиво на корист самог превоза робе.

Скадар, 4. јула 1908 г.

р. 141, бр. 295, 2,2

ПОЗИВ

на све моје и мојих покојних синова дужитеље с молбом, да са чистим документима о свом потраживању лично или преко пуномоћника, дођу овдје на Жабљак 6. августа ове године, када ћу их равномерно намирити мојом имовином.

Жабљак Потк. Ђока Шаулић
1. јуна 1908 г.

Р. 44. Број 274. (3—3)

ОБЈАВА. Одбор школе у Брезни издаје на јавној лицистацији грађење школске, зграде у Брезни. Ближња обавјештења добиће лицистанти од одбора школе Брезанске на дан лицистације.

Лицистација ће се одржати у Брезни 20. јула ове године.

Одбор Школе у Брезни

Предсједник
Р. 42. Бр. 305, 1,1

Ј. Дурутовић

ЗАХВАЛНОСТ

Г. Перо К. Калуђеровић Љуботињанин — сарап из Влашке приложи манастиру Светоуспенском у Дајбабе 13 стотина круна на довршење звоника и др. у име чега овим изјављујем побожном приложнику највећу захвалност.

Јеромонах

Р. 34. Бр. 297, 1,1

Симеон Поповић

ANNINGER & CO
TRISTE
(Anniger & Co Trieste)
Via S. Nikolo 10

Велико складиште ловачких и ратних пушака.

Оригинални Gasser-ових револвера израђених код фабрике Leopold Gasser у Бечу, најновијих американских револвера и аутоматичних пиштоља, сваке врсте. Нови илустровани ценовник, шаљемо на захтјев и бадава ифранко.

п. п. Бр. 395. 14—20.

Дубоко увивијелени смрћу нашег никад непрежаљеног брата, односно стрица и дједа

Игумана + Поликарпе Гломазића,

који се 18 јуна ове године у 65 години свога живота пресели у вјечност, не можемо пропустити а да и овом приликом неизјавимо нашу најтоплију благодарност.

Њ. В. Митрополиту Митрофану г. г. бригадиру Хаџићу, вој. Ђ. Церовићу, Марку Вукотићу, кап. Обрену Никовићу, Милу Церовићу, поручику Мију Сочици, Перку Вукотићу, познаницима и пријатељима из: Никшића, Подгорице, Шавника и осталијех мјеста из унутрашњости и са стране на писменијем и брзојавнијем саучешћима;

Нека је наша особита благодарност г. вој. Лазару Сочици и осталијем племенитим, који нашег покојника у болести походише и упоку присуствоваше;

Особита хвала г. др. Правдићу, који се својски заузимао, да покојника отргне из чељусти проклете смрти.

Срдечно захваљујемо свештеницима: Игуману Врачару, Тодору Љешеву и Симеону Пејовићу, који над покојником опјело извршише и смртне му остатке матери земљи предадоше.

Особита хвала свима племенитим, који на глас смрти нашег покојника похиташе, искрено га ожалише до вјечне куће испратише и тиме своју љубав према њему и увивијеленој му породици потврдише.

Хвала г. Косту Љешеву, који се над покојником опрости са подужим говором; Поново нека је свима вјечита хвала и доживотна благодарност.

У име ожалашћене породице:

Р. 200, бр. 300 1,1 Уч. Миро Гломазић

До дна душе потресени ненадном смрћу нашег драгог оца, мужа, брата, стрица, ђеда и ђевера

+ Филипа А. Љумовића

који 21. овога, у 60 години свога живота, остави нас увивијелено, и ненадном смрћу испусти своју племениту душу, — сматрам изјавити нашу доживотну благодарност поштованом грађанству вароши Улицна, без разлике вјере, који поражени тужном вијешћу у групама похиташе да изјаве своје саучешће у нашој голомој жалости, и стијем у неколико ублажише наша увивијелена срца.

Незаборављена хвала свештеницима: Вучковићу и Вујановићу, учитељу Стојковићу са ђацима; свему отјенијем чиновништву; поштованом грађанству вароши Улицна и госпођама, који у велико присуствоваше и увеличаше тужни спровод и до вјечне куће покојника испратише.

Хвала браћи Пиперима и Црмничанима, који покојника братски ожалише.

Срдчна хвала првацима Улицњских муслимана, који нам лично изјавише своје саучешће у овој за нас превеликој жалости. Најоданија и топла благодарност свијетлом Црногорском муфтији на утјешном брзојавном саучешћу, као и свој браћи, кумовима и пријатељима из Подгорице, Вира, Црмнице, Цетиња, Ријеке, Данилова Града и Бара.

Још један пут свијема и свакоме хвала. Улицна, 27. јуна 1908.

Ожалашћена: фамилија са породицом. Р. 175, Бр. 304, 1,1

Поражен страшним ударом кобне судбине, болом у души, извјештавам другове, познанике и својту овдје и на страни, да је мој брат

+ Сава Вукчевић

питомац Царско-Руског Јункерског Училишта у Одеси умро 10. јуна ове године у 23 години свог млађаног живота, послје дванајесто-годишњег вишег школовања у Србији и Русији. — У исто вријеме сматрамо за свету дужност овим благодарити господину пуковнику Микулину на брзојавном извјешћу о смрти, сахрани, саучешћу и особитом његовом старању око спровода покојника. — Такође благодарим господину потпуковнику Вахнину, који с господином пуковником Микулином спровод увеличаше, као и господину поручику Петрову, који је био на челу чете, која је пуковнику војничке почасти одавала. — Друговима покојниковим, који га до вјечне куће испратише и два вијенца на гробу положише братска захвалност, свима Србима и Русима, који спроводу присуствоваше такође братска благодарност.

Хвала племенитим из Љешанске нахије и Подгорице, који на дан покајања код моје куће лично саучешће изјавише, као и свим оним, који то писмено или брзојавно учинише.

У име породице ожалашћени брат: Марко Л. Вукчевић

учитељ

Р. 170, Бр. 302, 1,1

На Велики Петак ове године умро је

+ Томица Бакић

из Васојевића, у јужној Америци, камо је ишао на зараду назад скоро двије године дана са својим братом Новицом и са много других Црногораца. Још на путу к Америци погинуо је брат му Новица на параброду у некој свађи са Шпанолцима.

Поводом смрти Томићине онамошња наша браћа Црногорци учинили су племенито дјело, које им служи на част као поштемим синовима наше домовине. На име, они су пок. Томицу пристojно сахранили, како то само могу учинити добра браћа. Па не само то, него су се побринули, да притеку у помоћ сиротној Томићиној и Новициној фамилији доброволним приложима, која сума износи круна 1110. Лијено ово дјело приложника, што га учинише, тако рећи, одвајајући од уста свој горко стечени по Америчким рудницама залагај хлеба и пружајући га сиротанима својих другова, не може се заиста друкше назвати него племенитошћу. Народ, држава, која има овакве синове, који у врло тешким приликама чине оваква пожртвовања, може се радовати и гледати с пуно лијене наде у своју будућност, јер толика морална висина код паћеника није честа појава.

Ево тих племенитих приложника и колико који од њих приложи:

Алекса Дедовић, Велимир Бакић, Видак Бакић по круна 30; Мирко Симић, Душан Радоњић, Вуле, Раде и Лука Дабетић, Мијат Голић, Милун Рачић, Максим Стојановић, Богдан Пајовић, Милосав и Милан Бакићи по кр. 20; Ђуро Звицер с друштвом кр. 40; Антоније Маринић и друштво кр. 20; Новица и Луниша Рачићи, по кр. 16; Милан Рачић кр. 14; Никола Вукадиновић, Божица Бандовић, Новица Перовић, по кр. 12; Машо Јовић кр. 13-30; Шћепан Рашчанин Милосав Рашчанин, Вукосав Бојовић, Јово Ракочевић, Секуле Влаховић, Неђељко Булатовић, Милосав Булатовић, Јаков Вукотић, Милош Радојевић, Мијајло Пижурица, Петар Марјановић, Јован Перушић, Андрија Ђелица с друштвом, Гаврило Вукчевић, Новак Вујовић, Јоко Радусиновић, Бидо Радусиновић, Ђоко Божовић, Ивон Зарубинко и друг — Руси, Матејо Теанди — Талијанац, Гавро, Милован, Милан Секуловић, Радомир Дабетић, Милоша Лашић, Велика Поповић, Вуле Радевић, Михаило Крушић, Милосав Гогић, Вукајло, Радомир, Божо, Милија, Зарија и Саво Драгојевић, Радун Вукчевић, Богдан Вуксановић, Радета Шошкић и Никола Божовић, по кр. 10; Радојица Ракочевић, Новак Ракочевић, Симеун Вуксановић, Крсто Мијошановић, Завиша Вукотић, Илија Влаховић, Новица Поповић из Србије, Лазар Јовановић, Ђуро Вујовић, Богдан Росандић, Новак Перуновић, Васо Вучковић, по кр. 6; Милета Булатовић, Петар Булатовић, Мића Драшковић, Мијајло Драшковић, по кр. 5; Вукота Влаховић, Вуко Јовановић, Вукашин Јанковић, Ђорђе Шћепановић, Иван Николић, Марко Кривокапић, Јошо Рогановић, Раде Митрић, Ђока Дамјановић, Новаца Алексић, Неђељко Поповић, Јагош Брковић, Станко Драгићевић, Раде Миличковић, Мијаиле Алагић, Паун Алагић, Благо Бошковић, Саво Марковић, Голуб Вујовић, Шако Вујовић, Марко Вујовић, Васо Вујовић, Мирко Вујовић, Благоје Минић, Васо Радусиновић, Ђуро Новаковић, по кр. 4; Јанко Ковачевић, Новица Стевановић, Ђуро Стевановић, Лука Стевановић Пеко Стевановић, Милутин Вукотић, Јован Вукотић, Видак Вукотић, по кр. 3-30; Тодор Роћен, Крсто Рогановић, Мирко Килибарда, Матејо Крањак, Тоша Делић, Радоје Кековић, Марко Кековић, Шуле Благојевић, Стеван Горановић, Арсеније Дубљевић, Јован Барац, Ђетко Павићевић, по кр. 2; и Гаврило Алексић кр. 3.

Осим поменутих узели су видног учешћа при погребу пок. Томице: Јаков Драшковић Колашинац, Ђока Станишић, Ђеопавић и Милош Роћен из Никшићске Жупе и учинили знатан трошак.

Скупљачима горњих прилога: Душану Радоњићу, Мирку Симићу, Неђељку Булатовићу, Вулу Дабетићу и Богдану Пајовићу, као и свим приложницима, овим путем изјављујемо најтоплију братску захвалност што нашег, а и свога брата и друга Томицу лијено испратише до вјечне куће и што од своје мучно стечене зараде одвојише, нешто за сиротне фамилије у туђини преминуле браће Новице и Томице.

Цетиње, 16. јуна 1908. год.

У име братства Бакића: Јеврем Бакић, Љубо Бакић, Новак Бакић.

Р. 586, Бр. 301, 1,1